Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 24 октябрь, 1972 шу. ◆ № 126 (8334). Мах 2 кеп.

Советски Союза къахьегамхой! Парте XXIV съезда решенеш кхоачашъеча, вай Дайхен экономически оборонни низ чІоагІбеча керда хІамаш карагІдувларца белгалдоаккхаргда вай ССР Союз хьаяь 50 шу дизар!

(Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революци 55 шу дизара лоцуш КПСС ЦК ТІехьажораш.)

ОКТЯБРА СИЙНА

Грозненски швейни объединене жІора бетта производственни план тІехьхоачаьйчъеш хьайоагІа объединене хьалха латта № 2 йолча вІашагІ тегача цеха коллектив. Дукха ба коммунистически къахьегама цІи делаьча цеха производства ветеранаш. Царех цаІ я бригада кулгалхо Печенок Любовь Ивановна. Дукхача шерашка къахьийгача пуна «Знак почета» яха орден еннай.

Дукха вІаштІехьбоаккх Любовь Ивановнас цуй участкорча моторостий болх. ЦІенкха болх беанаш саг вагІаш конвейер тІа. ХІьта укхаза цхьакие мелал йиче зоках болхлой къахьегама фасарлелка хоалуш ІотІаьх бу. Цулгхье хІаранене фу эш хьожаш, нагахь сайна болх дукха Іайха моттиг нийсъелча ца гоаш резервера саг дІа а оттаеш болх дІабохийт, мастера.

СУРТА ТІА: мотористкаш дІатІакха вердача фасонагІа тега кочамаш мишта тега еза хьехаш йоал Печенок Любовь Ивановна.

Т. АРЧАКОВА сурти тексти.

КЕРДА ТОРОНАШ ЛЕХ

«Дика кийчо яь заводера материалаш изделенеш, завнейн сооруженейш доал кІоаигдаргдола индустриальни конструкцеш йига заполнителаши дукхагІа арахецалга вІаштІехьдаккха, гІишлошъеча организацей материально - технически база чІоагІъе декхараш оттадаьд КПСС XXIV съезда Директиваш тІа.

Съездо дІалехараш дика кхоачашдара Нохч-ГІалгІайчен объединене колхозашта юкъера гІишлошъеча организацеша шерагара-шерага совйоал производственни мощностеш.

Из къайгга гуш да «Чечингколхозстрой» объединенен вІашагІъяьлча 1966 шера денз 1971 шерал хинача хувцамех. Промышленно - производственни гІулакхашта тьоашаь кертера средстваш 3,8-зза совъяьлай.

Шерагара-шерага колхозашна шерлу гІишлой-монтажни балхий объекташ Іалашъяра предприяте керй промышленни база дегІаккхулара боарам хІана а кхоачам болаш бац.

Колхозашкара гІишлош Іалашъяра дукхагІа хьае еза кирпичаш, столярни изделеш. хІьта аггара керттера яр дешиебетоне конструкцеш.

Промышленни дерда тІа кьайбай болхама гІирсаш хьалдерда йиьяна республика колхозашка гІишлой-монтажни балхаш дукхагІа дул.

Укх пятилеткаь вай республика колхозашка дукхьал тха объединене гІолла хьайбай болхама бархІ комплекс хьалъе дерхІ. Шоай объектошка, хьалха, конструкцеш дезача уж сайна доала гІирсаш хьалле низ кхоачарба вахха кешиебетонаш техникаш дика Іалашъяча гІишлошъеча организацей.

Цудухьа, тахан йолаш йолча шоай производственни базеца колхозашка капитальни гІирсаш дукхагІа хьалдеара хьежа тха объединене дика дергдоаца гІулакхаш ду из дегІайоалаяра.

Шоай производственни база таьяма хьалъяра объединене 1972 шера ПМК вІашагІъелай. Цунца кешиебетонни изделей завод хьалъяра бехктоахаме гІулакх тІадаллад. Тха объединене дукхьалкара из завод болх бе йолаяйтаро гІишлош хьалъяр сиха гІа промышленни дерда тІа дика торо хулийтаргья.

Цул совгІа укх пятилетке гІишлош еча тха управленехка кхоачагІъе кирпичаш ю керда завод, керамзит хьаю цех, асфальто-бетонни установка, столярни изделей завод, ехийола цехаш мастерскеш.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечингколхозстрой» объединене керттера экономист.

ДИКАЧА ТОЛАМАШЦА НАКЪАБОЛХ

Сийлахь - боккхача Октябра 55 шу дизара сийна дикка толамаш доаккхаш хьабоагІа Наурски районна «Наурский» совхоза хьайбаш леладераш.

СССР-и Нохч - ГІалгІайчен автономи хьаяь 50 шу дизара сийна района доалл лелаеча ферашта юкъе ерзача социалистически эсе кхоь кварталах яьча итогех хьалхара моттиг яьккхай цар.

ХІара кхоабача Іаьттагара юкъера лаьрхІача 2246 килограмм шура яьккхай цу совхоза доаркашна кхоь кварталагІа. ХІьта кхоачаьллехьа 630 центнер шура сиха планагІа 670 центнер йоаккх еча.

ДІадахача шера сентябрь бетта кьахкхе хинначунца нийсйича 91 килограмм дукхагІа а укх шера сентябрь бетта ферма доаркашна хІоаккхоабача Іаьттагара кьахкха шура. ХІьта хІинца дийнахьа бусы ферме гІолла кьхьан Іаьттагаре йоаккхар бархІ килограмм я. КПСС райкомен райисполкомен карара хара тІепа ЦІе байракх елар «Наурский» совхоза ферма бертойча коллективаш.

Из толам боаккхаш къахьегама дикалекъахьегар доаркаш Дадаева Эльзас, Мутузова Фатиматас, Жемалдинова Дуратас, Молохова Лидияс.

Доаркашта юкъе хьалхе лелача Дадаева Эльзас нийс бетта хІора кхоабача Іаьттагара 2420 килограмм шура яьккхар. Шера вагІа цо яккха езаш хинначул дукхагІа я ха.

Х. МАГОМЕТОВ.

Кагирхоша хьинаре болх бу

Производства эффективность лакхъяра боккха доаркхІам болаш гІулакх да Іилман-технически балхаш дІера темпаш сихъелга. Цу балха тІа хьинаре дакъа лоац кагирхоша а.

Производстве дукхагІа рационализатораш изобретателаши хилийтара царна эша новкъостал де декхарийла я комсомольска вдиз, Іьокъача специалистий совет. МоллагІча коллективана хьоарте латта кулгалхо творчески къахьегара тІера худе цо творчески балхах бахашбалйт нига къахьегача болхлой. Цух совгІа творчески балха юкъе дукхагІа кагирхой озара каст-каста чакхъяха еза рационализаторий, изобретателий балхий конкурсаш хьажараш. Масала, «Сунжанефть» НГДУ ю хІара шера хьалхара ех шера йолен бІарчача шера йолен рационализаторски балхий конкурсаш. Смотрови комиссей засадашка дуаа конкурсе дакъа лаьцаш хинначи рационализаторий балхаш.

Рационализаторски балха юкъе дукхагІа кагирхой озара витта боккхача доаркІама да «Комсомольски прожектори» рационализаторски балха нефтяно, лелаче. Цхьабакъда, из болх тха мехкадаьттан гаш йоахача управление бен бац. Комсомольски собранешка хІаьнга дуаа къоацача рационализаторий балха деталаь лелаш. Цудухьа тха НГДУ комсомолхоий цхьа мера рационализатор вац — Савин Анатолиев Ерош Анатолийн. Цхьабакъда, уж дукха дукхагІа хила йиш йолаш бар, хІана аьлча дукхагІа бола кагирхой инженерно-технически образовани йолаш ба.

Цахий, участкий кулгалхой дехкарийла ба комсомольцашта кагирхоша общественни балха дукхагІа юкъеоза цунца хьаьна тоалургаш предприяте технико-экономически гьоахамаш.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ,
ВОИР-а «Сунжанефть» НГДУ объединене совета председатель.

ЦЕХА ПРОФОРГ

«Минеральная» № 4 яхача разведочни скважинна цІеина юхе. Іа болча оагІорахьара оттадаьча гІандаш тІа бегІаш буруртохара балхий Старогрозненски управленне Ленина оалан лелаш Мартынов Сергей Леонтьевич, прораб волча вышкаш еваша новкъостала бахка механизатораш.

Цу дийнахь «КПСС XXIV съезда Директивашка мехкдаьтта промышленность» яхача темах беседа еш вар вышкаш хьалъеча цехови комитета председатель Могилев Иван Лукьянович.

— Лакхарча темпашца, — йоах къамаьл деко, — мехкдаьтта-газови промышленность укх пятилетке дегІайоалаяро торо хулийтаргья довгора юкъарча балансе мехкдаьттан газен удельни боарам 67 процент лакхбе. Пятилетка шерашка мехкдаьтта 480—500 миллион тонн. Іалама газ 300—320 миллиард кубометр яккха леш.

— Мехкдаьттен газен дукхагІдолча дакъе Малкбузен СибарегІа доаххаргда, — йоаш, доаш классар дагагІаеех цхьаине.

— Из бакъда, — аьлар политинформатора. — 1975 шера шига из 120—125 миллион тонн доаккхаргья, хьабакъда, керттера дао да лац. СибарегІара мехкдаьтта потребителашта дІакхачийта мехкдаьтта керда промыслаш хьалъеш, цунна транспортировка яха дукха рузьна дІадахийта леза, — дІахо йоах профорга, — цудухьа балансера дІадахац къамаьла. Дукхачча хана лена мехкдаьтта доаха районаш, масала, вай район а.

Хьажал, — дахаш кулг дІахьокх цар. Могилевa гавно йоацнаш агІача «Минеральная-1» яхача скважингахь, 7 июле вай управление мастера Заворый Михаила кулгалдеча бурувдеттача бригада «Минеральная» яха мехкдаьтта дола керда моттиг гучаьеккхай. Хьалхарча скважина дийнахьа бусы хилданза 600 тонн мехкдаьтта ду. Цхьаьккха цхьан скважина бурув тохаш да, хІьта кхоалагІча скважина буровой еш да вай.

Мехкдаьтта резервуарашка, тІаьхха заводе дІакхочаде 10-дюймови мехкдаьтта проводы 8 километр йилла шера езаш. ХІьта СибарегІа мехкдаьтта гучадаьккхача кердача моттигге лох пайда хьаьца мел оувнъа дІадахийта деза?

ЛадугІаош мутІахьа хул къамаьла. Къаьнаоча, леоригача хьалаш вІаштІехьдаьхача районашка боккхача кІоаргалонашкара мехкдаьтта гучадаккха дезалга. къаьккара насосин фонд йиц цо йолийташ. боккха теркам тІабохийташ цунна эксплуатаци а езалга дика хлетаду цар.

ДІахо Иван Лукьяновича дагадоаийт царна дукха хь йоацдаш мехка хьалха латтача буровдеттавашен вышкаш хьалъевашен шера дукхагІа бурув тохара тІехьа шерна социалистически яхь йоаржара дахь кхайкарел.

— Вайх тийша а дукха да, — йоах Могилевa. — Укх шера итт вышка хьалъе езаш да вай.

— Хьалъергья вай, — йоах вышкаш хьалъеча Хучиев Іийсас. — вай-м хІанза вовзІагІъяо хьалъехь доалаш латт.

ДелкъагІа хІана хув да чакхъьлар, массавар цаь-ший балха моттигашка дІевахар.

БІоавахьежаш аьттар со профорга шин бригадаца еннасташте обязка еш. Сихеа теркам тІабехийтан бора цар шоай болх.

Цигара вІаьоагІаш са бІоаг тІаъттар тха районе эттеча дукхагІа как хулача. Староромысловски районга дикагІа болча цаьна сурташ тІалолча витринахь. Цига бІаргадайра сона вышкаш хьалъеча цеха слесара Могилев Иван Лукьяновича сурт.

Дукхаеза Иван Лукьяновица атта йоаца шиь профессии.

Сийлахь - боккхача Даьхен тІема тІара махкІ бизза оалехаш яхаш вІа а вена машаренча къахьегамах велар Могилев Иван Лукьянович. Механизаторалла балха вехар из. Цигга гарга гІертар мехкдаьтта разведчикаш, тІаьхха царна тІехьа мехкдаьтта доахараш баьккхар. Мехкдаьтта мишта хь безам хилар цун.

Болх хатта вечача Иванага наьрай отделе хьлар:

— Вышкаш хьалъеча цехе гІоргвий хьо? Цига хІана нах эш. Шеншаьтта тхоца болх бе ловрхІа вала мехкдаьтта мишта-м ховргда хьона.

Цул тІехьагІа кхийтта шу сонгІа ха кьнцай. Цу хана шин ловкъостанна дукха вышкаш хьалъйо.

Бакъдар аьлча вышкаш вІашагІйоаккхара дукха дезаш шелх Могилев.

Буровой хьалъеш дешагІа метар цунна. Лайда тІа хьалъехь 53 метр локхал долаш хоза «гІала». Тигаш чІоагІъе, кронблок тоае лакхе тІевалча из дийна болаш санна детаху. Къаьстта дог тохаполийташ хоза лет хьо кулгаша дІоттаяь бурува тонна механизмаш болх бе йолалуча.

Цу хІана ненага дика чакхдаьнадай-те аьле, дагадой. Из йоккха хозача я.

Из болх беш волча хана дукха техника хувцаленна, балхаш кхачаь тайпара ду, хувцаленнай оборудовани, нах. ХІана Иван Лукьяновича лакхара разояд йола слесарь, цехови комитета председатель зовнеьвой ва. В. И. Ленина 100 шу дизар лоздаш Могилева тІема совгІаташца цхьана «За трудовую доблесть» яха медаль дІаьалар.

Йоачах, шелалах, ха йолча дела а йоацача хана а ловзарвь мехкдаьтта дай а из мишта а хоа дукхьа монтажникаша вышкаш хьалъергья. ХІьта укхьа минут нийсъелча хьалхашка латта къахьегама леххаш дІа а доаздийташ СССР-и Нохч - ГІалгІайчен автономи хьаяь 50 шу дизара сийлена пилхьаллахара тІа а хьаь дао.

А. ТИЩЕНКО.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМИЙ ЦИФРАШ

1972 шера ийс бетта кхоачахьаллехен план СССР промышленносто кхоачашъяра итогех

Промышленносто боахлоша, СССР хьаяь 50 шу дизара бара боагІача тайпара накъбахар дужья ахь а лелаеш, ийс бетта план кхоачашъяй промышленни продукци реализаци ерзачунн дукхагІдола доархІамегІара тайпаш хьадераш, йоах СССР Министрий Советерча Центральни Статистически управление хоама тІа. ДІадахача шера укх хананца нийсйича 6,7 процент дукхагІа хьаяй промышленни продукци. Къахьегама оасарла 5,3 процент лаьккхъенай промышленносте.

1971 шера ийс беттайа нийсйича промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка дукхагІа хьаяй продукци: электроэнергетика — 8 процент, боагача хІамай промышленносте — 6 процент, Іаьржачча наьрда бесаш долеш металлурге — 6 процент, химически нефтехимически промышленносте — 9 процент, машиностроене металлообработке — 11 процент, хьун, хьу чакхйоалача, целлюлоза - къаьгата промышленносте — 5 процент, гІишлой материалий промышленносте — 7 процент, сагІа промышленносте — 3 процент, кхачай промышленносте 4 процент. 10 процент дукхагІа хьадаьд культурно - бытови болхамаш гІулакхашта лоархІа товараш.

Газови промышленность, хьуна хьу чакхйоалачен промышленноста министерствашкара дІанийккача ийс бетта план кхоачашъяй еррагача союзни республикашка а Союза юкъерчен союзно-республиканский министерствашка а.

ДІадахача шера ийс беттана нийсйича дукхагІа яьккхай: электроэнерги — 44 миллиард киловатт-сахьат, мехкдаьтта — 17 миллион тонн, газ — 7 миллиард кубически метр, кІор — 12 миллион тонн, чон — 2,6 миллион тонн, болат — 3,8 миллион тонн, Іаьржача металлий прокат — 3 миллион тонн, болата турбаш — 93 миллион метр. ДукхагІа хьадаьд сийрда бесаш долеи наргалья марна нийсьлуш долеи металлаш, мехкдаьтта химе, мехкдаьтта чакхйоахарах йоала продукташ.

Отчетни юкъегІа дукхагІа хьаьй: минеральни удобренеш — 3,3 миллион тонн, трактораш — 7,3 эзар, царна эша запасной оатхалаш — 31 миллион сома мехка, мухь кхухья автомобилаш — 16 эзар, юртбоалама машенаш — 200 миллион сома мехка, царна эша запасной оатхалаш — 18 миллион сома мехка.

ДукхагІа хьаьй пластически массаши синтетически кІувнаши — 113 эзар тонн, химически хьаьсий — 50 эзар тонн, металл тедача станокаш — 68 миллион сома мехка, приборашш, автоматикица средствашш, царна эша запасной оатхалаш — 248 миллион сома мехка, вычислительни техника средствашш царна эша запасной оатхалаш — 192 миллион сома мехка, легковой автомобилаш — 153 эзар, автомобилий запасной оатхалаш — 56 миллион сома мехка.

ДІадахача шера укх хананца нийсдича халкъа эша товараш дукхагІа хьадаьд: массе тайпара кІаден — 131 миллион квадратни метр, тайга аь хІамаш — 279 миллион сома мехка, чухамакха а тІахамаьь а дукхаду мазата бераш — 8 миллион, дуаш — 450 эзар тонн, бежана даьтта — 58 эзар тонн, консерваш — 634 миллион банка, мотала пхьегІаш — 69 миллион, соттовой пхьегІаш — 24 миллион сома мехка, холодильникаш — 310 эзар, мебель — 298 миллион сома мехка, электробыпесаш — 267 эзар, хІалд йоахе сиптаеча средствашш — 21 эзар тонн.

Ийс бетта план бІарча хьайоаца промышленносто кхоачашъяьле я, йоах дІахо СССР ЦСУ хоамъ тІа, дукхахча предприятешка хІанз а бизза пайда ваац продукци дІахо дукхагІа хьаяра резервех. Кхоачайбоацараш да производствени мощностех, балха хьачах, бехелах пайда эзара дацъя а. МассанахьаІ а ІалашІаш зеначча ассортиментагІеш хила боагІача тайпара дацен продукци арахецалха.

Іилма дІахо дегІадоалахара а керда техникех хьалхалатта технологи производствана юкъехьара а балхаш хьалд Іилма-техника, проекти, конструкторски организацешен промышленни предприятешен.

Іома а аьь хьадо доладай 2500 совгІа хьалий керда тайпаш. Царна юкъе я тепловозни дизельгенераторашш, переменни - постоянни тока электрически передачи йола магистральни тепловозаш, числовой программни управлене а йолаш йола метал тедача станоки керда моделаш, программировани хьалара системашш а йолаш кердача бІарчача цхьаь структурни микроэлектронни технологически лерда тІа хьалъеш электронно - вычислительни машина, тайп-тайпарча пневматически хьалашка болх бертболча автомобилий автобусий керда моделаш, дуга чуча ше лела комбайн, кхачаи промышленноста лаьрхІа оборудовани, наьлий дукха юкъдола тайпаш.

ДІахора балхаш лаьд хьалхалатта технологи, комплексни механизаци, производства автоматизаци вычислительни техника средствашш а тІехьа пипъехахьевсе.

Тоаленай предприятей балха технико - экономически хьежамаш. Электростанцешка удельни дІадохийта довгор 1,1 процент кІезигденнай. Іаьржача металлурге доменни пийшкий пайдаеча объемах пайда эцалга — 3 процент тоаленнад, кислородни - конвертерни болат лоалаеча санистех пайда эцалга — 6 процент. Цементни промышленносте кхостача пийшкий хьаьрйа сахьата балха оасарле 2 процент лаккхъенай. КІора шахташка болх бечи очистной забоера дІинен баяайнен юкъера лаьрхІача боаккха кІор 6 процент дукхагІа хиннаь. КІадай, гатай, мисий, дарей промышленноста предприятешка прядилки ткацки оборудоване балха оасарле лакхъенай.

Лоабаь промышленни продукци хьарга дІабола мах. Пайдаш дара ийс бетта план кхоачашъяй.

(ТАСС).

ВЕНГРЕРА ХЬАЬШИЙ — ВАЙ РЕСПУБЛИКЕ

Денгара-денга чІоагІлуш латт Венгерски Халкъа Республика Комаромски областа къахьегамхоштон Нохч -ГІалгІайчене бахача нахаш юкъера доттагІал. Вай республика вехар доаза, пайдане дар дІа-цца еца каст-каста хьоашалгІа ух доттагІий. Цу гІулакхаша чІоагІлу доттагІал, барт.

Укх денош яха а вай республике кхаьчай венгерски доттагІий.

ШоаттийІахь Шелковской районна «Коминтерн» цІерагІча колхоза къахьегамхошна вІашагІкхийтар Венгерски Халкъа Республика «Золотой колос» яхача кооператива председатель Миклош Кюрменди, цу кооператива партийни организаци секретарь Ласлово Корошш, кооператива член Давид Шебештьени. Венгрера хьаьший а цаьца хиннв КПСС Шелковской райкома хьалхара секретарь Г. Г. Самарский, республика юртбоалама министра хьалхара заместитель У. И. Львов, шиьбараш бовзийтаьйтар колхозашта.

Фусамий тухи системи кийна дукхьайбаьккхабар хьаьшашта. Цо гаьстуваш яхача йиІиташ вІаьшашен хьаьшашта эзаш делар.

Шелковской района кота боаьашен кегІабовлабоча къахьегамхошта карагІдаьккхача дикача гІулакхех ваьна дуаш венгерски доттагІашка колхоза къахьегамхоша.

Советски нахха хоаш бовзийт тІаьшарах, укхаза йоалаш бІаргайеача тамашийначча хІамах, ший халкъа юкъера доттагІал чІоагІлуш хилара дийцар цІа хьамаьл даьча «Золотой колос» кооператива председатела Миклош Кюрменди.

Цул тІехьагІа хьаьший хоттаьянга лон душ хьаьвааьлаш дар «Коминтерн» колхоза председатела В. Т. Табашковаси колхоза парткома секретарий И. А. Юнковен.

Цу дийнахь хьаьший хиннав хьайбай кошарашка, дуга тІехийхача хьожаш. № 3 йолча тракторно - полеводчески бригадаш, колхоза культура ЦІеш.

22 октябре венгерски делегаци Волжско - гуржий нохьа гІолла Отечество яха хилар.

Сийлахь, орденийашка, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председательна Р. В. Вазаева вІашагІкхейтар укх, дуга тІахагІа Грозненски района 1 Мая цІерагІча совхозе а Наурски районе а хиъ.

[illegible]

СУРТА ТІА: Венгерски Халкъа Республикера хьаьший вай хьо [illegible]

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

КЕРДА РУБЕЖАШ — КЕРДА ДЕКХАРАШ

ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ ДЕШАХ ЛАЬЦНА ХИННАЧА РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕРА

Ткх денношка партийни, советски, профсоюзни, комсомольски белхлойн просвещение белхлойн республикански совещани хилар Грозне. Цига ян а дийцира, бийцаре «Кагирхой массане юкъарча юкъерча образованега боьлхуш чаккхдаккхарехи общеобразовательни школа дІахо дегІайоалларехи» бола КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам кхочушбеш тІехьарчо дийцаран хьакъехьа» КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретара Х. Х. Бокова доклад.

Докладчико белгалдаьккхар, лакхе бийца сецам школай белхлоьйта боккхача лоархІаме хилар. Цу тІе кІоарта анализ ьий школьни гІулакхигавча хьала, бакъонца белгалдаьккхаед из дІахо тоадергдола, кагирхой массане юкъарча юкъерча образованега боьлхуш дизза чакхдаккхаргдола практически наькъаш. Из доккха декхар кхоачашдар культурна кхи тІа а дІайлакоа йалар долаш хургда, но керда тоьоаш хьаьулайтарсьа производительни низай дегІахкхулалча.

КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам кхоачашбеча просвещене белхлой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий, боахама кулгалхой деррига низаш оарцагІдаха дезаргда.

Вай республике халкъа образоване гІулакх миита латт пкъа сецна дукхаза а дийцад КПСС обкома бюрошкен пленумашкен, республиканца партийни актива собраниешка. Халкъа образоване болхаошта, шоайта я кхитика теркал а ол, партийни советски органий кулгалла белгалара хІаман кеаргІдаьмнад кхуьш болх гІеча тІехьвена дешно хьалаши кхетам балоаси, юкъара образоване шерьара гІулакха.

ХІанз республике болх беш 480 школа я, цу даькъе 249 юкъара яшин а йолаш, 200 вааз дешархочох 73 процент бараш юкъерча школашка деша богІа. Къоастамьнадар лакхІа метергІбалла-я вай республика хьалашка ший тайнаш йола байлаха йинлатшка дешийтара проблема.

Белгалара гІа баькдай кагирхой массане юкъерча юкъерча образованега боьлаш проблема къоастаяра дакъе. ДІадахача дешара шера шеслагІча классашка дешаш дилар бархІлагІа классаш йистелхьа 80 процент гаргга бараш. ХІаьта бероигаш а лахьІача юкъера образоване яькке дІахо болдаш хиларашн бархІлагІа классаш йистелхьарех 74,3 процент бар.

ЧоагІчеш а школай материальни база. Пачхьалкхен капитальни вложеней четах шина шерех хьалхьа а яьха эксплуатацица дІаеннай 7.800 дешархочоа моттиг йола а централизовании доацача ахчан четах 5 эзар соагІча дешархочоа моттиг йола а школаши хьатІадаь классни шІеношн. Цо йиш хилийтар кхьа сменагІа болх беш йола школаш кІезигье.

РСФСР просвещение Министерства планашка хьежча чакхдоаккхаш да дешара керддча программа тІа балтен кІоаргагІча чулойнамагІа яз хьеддилгеи.

Массане юкъарча юкъерча образованега доьлара юкъмоттигера доп да массанега а бархІ шера дешийтар. Ден повестка тІаьа Іо из доллаш латт яз деш республика ерригача горадашкен юкташкен, Белгтала яьлча, цу дакъие боккха болх чакхбоаккхаш латт Шаьла, Гудермеса, Нежай - Юрта, Наурски районашка. Ткхаза всеобучах лаьца месячникаш дехь, юкташка бахача лахька сходаш, кхенза бераш дешийта йолча комиссеш выездной заседанеш йий. ХІара школе дешш болх беш хиннай всеобучах йола песташ.

Всеобучах дола закон толамегІа чакхдаккхара ноакъостал ду шолагІча шера чубусарш кІезигберо. ЦхьабакъДа, из закон кхоачашдеелга хІанз а леттІа вІаштІехьдоалаш дац. Юкъьанцарча классашка деша даьлача берех шоай ханнахьа бархІ классаш чакхйоахаш 70 процент мара дац. Российски Федераци бІарча хьайшача из хьокхаш 90 процент гаргга хулча метте.

Всеобуч кхьаста во кхоачашьо бархІлагІа классаш йистейоалараш юкъьанцарча классашка деша бахьарех 83 процент мара боацача Ачхой - Мартана, 80 процент мара боацача Советски, Наьсареи, 64—66 процент мара боацача Надтеречни, МагІалбика районашка. ДІадахача дешара шера 9—10 классашкара дІаваьлнав 883 дешархо.

Всеобучах дола закон кхоачашдара леттІа уйла ца еш хилар хьаькох республика цхьайолча районашка дешара кведа шу гІулакхаш вІаштІехьа ца доадаш дІадоладаь хиларо. Бахьан а доалаш цхьоаллагІча сентябре дукха бераш дисад занятешка ца доагІаш Наьсареи, Ачхой - Мартана, Сунженски, Надтеречни, Шаьла районашка.

Массанега а бархІ шера дешийтара дІалхара школай кулгалхой, партийни организацей, педагогически коллективаш, комсомола бехктокхам ходдамбоалаш лакхбаза баргбеш.

Всеобучах бола болх партийни советски органий тІахьожама кІалхатташ хила беза. Тоабе белгІа всеобучах йолча депутатски постий болх. Берий лоархІам лолабара хІанз а боаттІаш йола парадок оттабаш, кхьахьагамхой депутатий постий посьлхаш Советашта. ЛеттІа къоастадеш дац школашта гехьа беха дешархой тІаккхулара доц. Цу цхьан хана хІанз школашка йолча интернатий сетага дІачузналургбеи интернаташ шина болча дешархоех 90 процент мара. Дукхка интернаташ я берий бетен кхачаш гІулакх вІаштІехьдаьккхахьа, дукхка моттиги шиьсу интернатов беран дахьа ваа дІадоалахьа. Цу бераш школашкара кІадувлаш.

Массане юкъерча юкъерча образованега доьлара чакхдаккхара проблемана тІера уйла кхьаьна а дийнаь лаьгІьлийта йиш яц парте горкомаша, райкомаша, горойисполкомаш, профсоюзни комсомольски организацешка, халкъа образоване органаша. Бокъонца кхІяхьаттана лоадамилланен кхадела деза всеобуч тешаме кхоачашъелга, цу балха юкъеоза еза городийн ротийн шефе общественность, депутатски родительски актив.

Докладчико дІахо белгалдаьккха, массаш боацаачча юкъерча образованега доьлхарс болх беш бола кагирхой сайрийнарча школашка дукхагІа чоаьра дешар оттадеш хьан. Укхаза хкийна хІамаш да боахама кулгалхоех, предприятейн учреждений партийни общественни организацей тайпа.

Республике хІанз а пайда бо ла болх беш йола кагиркоашка сайрийнан заочни дешийтара торонех. Ткх массехк шера вІаштта дІаккха кхоачашьеш иц дешархой контингентаж йола халкъа йоакхелга план. ДІадахача дешара шера, массаш сайрийнарча школашкара кхоачаьнье магазар кхьметтел 16 [illegible] сар. [illegible] дешарахой [illegible] я. [illegible] шера деша вензуа хІара пхелагІвалча сего школа дІаккхессай. Дешара шера итогаши хьажача дешарай бокъонца ца кхеташ вааз соагІа дешархо хиннав. Цо хьакъоех, сайрийнарча школай балха бовром лакха ца дилар. Цудухьа сайрийнарча школашка дешарахой дукхагІа хьечуйбаь яз Іеш, дешар хьакулага тоале а деза.

Заочни сайрийнарех образоване дегІа ца йоалайича массане юкъерча юкъерча образованега доьлалга вайга чакхдоаккхалург ца дилар теркал а деш, партийни, советски органаша, боахама кулгалхоша, халкъа образоване болхлоша кондамбоалаш хувва деза сайрийнарча школашца гІулакх. Лоацкача хана хІара предприятеш, колхозе, совхозе бахьа болча юкъера образоване йоацача кагирхой общеобразовательни боврам лакхбара хьайда перспективни планаш оттаз еза. Парте райкомаш, горкомаш декхарийла а бола беча кагирхой общеобразовательни боврам лакхбара хьайдаь предприятешта, транспорта, гІишлошш, колхозий, совхозий кулгалхой бехктокхам лакхбе.

Массане юкъерча юкъерча образоване проблема — из кагирхой дешарна лукхкегІа чулоаццара хинна Іеш. КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецамо дІадаь дешара - кхетама процесс дІахо эргІайоахаш тоаелга.

Ткх тІехьарча шерашка республика белгалара йола белб школашкахиша дешар хьехилаш кхетам лулган тоадара. ДІадахача дешара шера республика дуккхаь йолча районашка педагогически кхьахьенакий декарІбаьха гоазалчий кулгала бола беш хьаплой хьалхалаттоба опыта школаи, урошашка тоьал дикагІен дукхагІен кьичвикахве кьийай сонтара пособеш, дешара технически средствеш.

Цу дерригача кІамаша йиш хилийтай школьникаш дешарах дукхагІа кхетийта, цар кІоарген чІоагІен знанеш мигаа вІаштІехьдалла. Дешара цу дола чакхдоаккхах 96,5 процент болча дешархоша, хІаьта царех 30 процентоба хилза йолаш чакхдаьккхад дешара шу.

Дешара - кхетама процесс вІаштІехьъаккхара гІулакха тоьал дика хІамаш карагІдаьнкад г. Грозне, Шаьла, Гудермеса, Наурски районий просвещение болхлошта.

Цунна цхьана, йоах Х. Х. Бокова, дешархошта кхетара боараш цар знанеш дикала дукхкхача школашка хІиш а вай хана дІадекароша ма яххара яц. Сетеш па боабе йиш яц цхьаболча школьникий знанеш кІезига, чІоагІа йоацаш хилара. КІезига доа цара фактически материал, шоашкара выводаш обобщенеш а яц, кагиреттал ца хайча аргІбоаши йола практически навыкаш а кхоачаш боллаш яц. Дешарах кхетараш дукхагІа яшиабале а, бокъонца шоллагІча шера чубусараш хІанз а дукха ба. Республикерча 70 процент гаргга болча школьникаша удовлетворительно мара дешац.

Знанеш дукхагІа оарцагІьъаар, дешар хьекара хьалкалатта методаш, Іенахо, — хІанз лоархІамегІарча проблемаш яа. Халкъа образоване органаша, школай кулгалхоша шоай ма кулла дикагІбоалча хьехархой опыт хьоалдаш дІайоаржаеш еза, просвещене болхлошкара доагІар дукхагІа хьадаца деза, дешархой знанеш мах беча кана лаберьлаш ца хилайта хьажа еза халкъа образоване органаш, школай кулгалхой. Дешаш болча кагирхошта кхетам луча ерригача форманца ноакъостал да деза шоай дешара хьалхара дешархой бехктокхам лакхбара.

КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам тІа къаьстта белгалбоаккха къоначе тІехьена коммунистически кхетам баларе хьалхара школа бехктокхам. КПСС XXIV съезда, парте областной комитета кхоалагІча пленума решенеш кхочаш а еш, дешаргІача кагирхошта идейно-политически кхетам балара формаш дукхагІа органа [illegible] республикаш школа. [illegible] болх тоабера [illegible] «Советски Союз [illegible] республикаш Советски [illegible] КПСС ЦК [illegible] тІаьхьехьа [illegible] кхетам балара. [illegible] дукхагІа [illegible] доаладаьд къахьегам дукхабезаргболаш кхетам лулга. Ткх шера аьхки 169 дешархой-производственни бригадех 94 звенех, 27 школьни лесничестве къахьегаш салоІаши хиннав 24 эзар соагІа школьник. Лакхерча классашкарчар къахьегами салаІарех комсомольски - кагирхой лагераш ах-кан заьлалахь чулаьцнар 7 эзар соагІа сар.

Педагогически [illegible] комсомольски пионерски организацешца цхьана кІезига хІама дийнац бераш кхуьш боагІараши партен халкъен революционни, тІема, къахьегама традицеш лехкахдебара.

Цунна цхьана хІана [illegible] а кхарара хувыйтаци дІакхоачаш ца дешш шехкашта хІамаш ла цу балха тІа. ХІайз а бокъонца хьалда оттаь, хІара дешархо педагогически коллективай, комсомольски пионерски организацей бІарт кІал леттаргйола системица ца дукхдонахьа. Школашка, халахета а, кийслу къахьегарах дешарах тІера доаца, дисциплинца йоацаш, общественни вахара даькъе ца лоаттан дола бераш. Лакхерча классашкара цхьабола дешархой шарчча ламих [illegible] гІулакххий мукъагІа бахе хул, буржуазни ираяни хьайохьоа, аморальни гІулакхаш леладу.

Партийни советски органаша, халкъа образоване болхлоша дикаль кІоаргагІа е иш общественни дисциплинаш дешара иш боарама, хІаьта дукхача хьало цунах тайпа да школьникаш плейни дог тайпа болаш, коммунистически нравственность болаш хьалкхебелга. ЧоагІагІа, лаьрхІво кхоачашдар дукха [illegible] деза бераш къахьегам дукха дезаргболаш, коммунистически морала белгалонеш йовлахаш, тешаме хургболаш, юошкара а кхачаргара а доагІар лилзе хьалхаргдолаш, дог-уйла бокъонца ноакъосташка хургдолаш. Къаьстта уйла тІаьохкийта хьав деза кхуши бостІарийн кагирхойн эсталай культуракх.

Ушакхье тІехье хьалкхоара лоагІ ца йолайтан уйла тІехкийта еза школьникий физически лаьла, санитарно - гигиенически нормаш цар йиза кхоачашъяра. Цу балха тІа лоархІамеча доккхарех цаІ да «Готов к труду и обороне СССР» яха керда комплекс вахара кагибоалаар, хІаьта цу гІулакха шерагІа пайда яа беза раьха хина тІанйцача «Зарница», «Орленок» [illegible] спортивни [illegible].

Дешархошта коммунистически кхетам лулга леттІа кІалахьа йиш яц школьни комсомольски пионерски организацешера лаьнаре гІулакхаш чакхдоакхаш яз хилча. Ерригача школашкара комсомоле бола тахарча дено дІадехарашна яхкара ба ала йиш болаш дац вай. Комсомольски организацешна кІанз а пайда яз ца школьникашта коммунистически нравственноста уйлаша, оамалий культура лакха хургйолаш кхетам балара йолча торонех. Школьни комсомоле гІулакхашка дІахо а карттера лостам хила беза, шайей дикал бахьан долаш, деперца базаш хургбовла, шоай образоване хьалхара шоаш бехктокхам, дехаргбовла уйлаша бераш хьайкхедар дукха лоаттабу къовсам.

Массава а юкъерча образоване га воалача хьалхашка общественне хьалхашка, кхуви йоагІача тІехьена дешар хьехархий кхетам балархи боле хьехархочун бехктокхам чІоагІагІа хул. Йошка моттиг лу хьехархочун — педагогически процесса кертерча фигура квалификацин педагогически гоазали дІахо лакхъара.

ХІанз республике къахьегаш 12,8 эаро соагІа хьехархо ва. Дикалта диллача чІоагІа тоашнай педагогически кадрий состав. Юкъерча школай вераргача 240 директорех бархІ шера школай бераргаш а хІана бап яьнка болча кулгалхойн лакхер образовани я. Ахьи гаргга бола хьехархой лакхерен йистелпаза лакхере образоване йолаш ба, школагІа дакъа бераш — юкъера педагогически образовани йолаш. Цу тайпара, хьехархой кадрий составе йиш кулийт дешара процесс тахкаорул дено дІадехарий боараме хулга Іалашде.

Халкъа образоване органаша чІоагІа уйла чІайохкийт хьехархой идейно-теоретически боврами профессиональни гоазали лакхъяра. ЦхьабакъДа, хешара форманшмел бе-бе яле а, лоархІамечарех цаІ хиш идейно-теоретически, Іалмаи, методически боврам лакхбара хьехархочо ше бен бола болх ба. Воспитатела самообразоване, профессиональни гоазай лакхъяра дешаш даим школай общественни организацей, эттара хьалха, партийни организацей теркама юкъмоттиге хьттеш хила деза.

ХІара шера дукха къона специалисташ боагІа республике. Алаха укх цхьан шера эзар соагІа саг венав хьехархой мугІарашта юкъе. Цар юкъе дукха ба Ростовера, Ярославлера, Курскера, Орелера, Смоленскера, Ленинградера, Российски Федераци кхыча городашкара бахьха кагирхой. ХІара районе вас саьна цар йоалхо хиза, чуйеча шІенопша, кхачаца уж Іалашбанза, лерттІа болх бара эша хьалаш цара вІаштІехьдаьнза дергаш.

Школаша хьалхашка латтача доккхийча декхараша дІалех педагогически коллективай балха, дешара-кхетама процесс вІаштІехьъаккхара лоаттабу тІахьожам чІоагІбелга. Цу гІулакхаца дукха кхоачамбоацараш да вай. ХІаьта укхаза бахне цар, эттара хьалха, республика просвещене министерство а я. [illegible] кулгалхой хоржача хана хІанз а кІезига тераллу цар балхан политически гІулакхаш, хьаьлна оза сакъ.

Кадрий [illegible] кхетам гІулакх [illegible] просвещене министерство, [illegible] тера [illegible] образоване халкъара [illegible] кадр [illegible] тІадашхарех тайпа [illegible].

Докладчико белгалдоаккха [illegible] массанега а юкъера образоване [illegible] чакхдаккхара [illegible] парте [illegible] толаме кхоачашделга дукхача хьале халкъа образованена деча партийни кулгала боарамах, школьни юкъьанцарча партийни организацей гІулакхах тайпа хилар.

Парте XXIV съезд декхачуж тІехьагІа школьни парторганизацешш, администраци гІулакхашта тІахьожам латто бакъо яларга [illegible] в кулгалдеш [illegible] кулгалхой, [illegible] керда [illegible] стилах методаш оргтайоахаш тоаяра. Цо уйла тІаьохкийт хьехархошта политически кхетам балара, цар балха квалификаци педагогически гоазали лакхъяра.

ЦхьабакъДа, из школай партийни организацей балха боарам тахкиерча дийнахь дІадехараша ма яххара ба яххилга дац. ЦхьаболчА школашка хьалхе лелаяра дакъа кхоачашдеш коммунистически хьехархоша, партийни организацей юстара латт дешара-кхетама процесса дукхача йоллайта, тІахьожам эсала лоаттабу администраци гІулакхашта.

Партийни комитеташ дикаллайла я школьни парторганизацешта дешар доза кулгал тоале, цар секретарашта, школьни партийни актива инструктаж яра, хьехам балара уйла чІоагІагІа тІаяхийна. Школашка беча партийни балха опыт дІахоа [illegible] шерагІа вІаштІехьдаьккхахьа деза. КПСС горкомий райкомий штатий йоацача школьни отделий гІулакхаш ергадоахаш тоале деза.

Докладчико дуьц школай дешара-материальни база дІахо дегІайоалларех чІоагІъярех лаьцаш. Вай республикаса хьаьстта бокъонца лоархІаме да из проблема къоастаяр, хІанз яьлча 60 гаргга школа я вай кхаь сменагІа болх беш, толмастта кийтьаьлча помещенеши занятеш ю дукхача школаш, дешара кабинетаи, мастерскаи, спортивни зальеш, буфеташ яц цар.

Кхиччанна шта хо Іуйнеш республике школьни гІирсаш хьалдара, цу дакъе централизовани капиталовложенеш тІа а. ХІаьта а лоалама хІама карагІдаьмналаш вайна шІенопаш хьа. ХьалхагІа а сана шера-шера, хІара шертале кхоачаш ца еш юс керда школаш эксплуатаце дІаялара, царна гІирсаш хьатІадара пламаш. Школьни объекташ во хьаьлаш хиларах къаьстта дукха бехкаш доал ремонтстроиста организацей. Школьни гІирсаш хьалдеча хьинаре дакъа лаьцаш республикерча дукхача колхозашен совхозашен.

Кердача тайпара отт хІанз школашта шефство лоллараз дела доц. «Красный молот» яхача, Алханова цІерагІча Грозненски меккаьттергІа чакхдоахача заводий, Грознефтеи химкомбината коллективашка, шефски бола шоаш бега хана, школьни зданешта ремонт ва, шерха оборудованеи Іадаьнаш ца Іеш, эттара хьалха, шерла тейпа сег — йоккхой класса кхоаьара смена хьалхера йоакхо а ю. Къахьегарча ерригача коллективашка дІихьа оа цар опыт.

— Парте Центральни Комитета Советски правительствоа, — йоах Х. Х. Бокова ший къамаьл чакхдоалаш, — вай школаш хьалхашка Іалаьмате бехктокхаме декхараш оттадаьд йоррогача дешархойшка юкъера дешар денталгІа чакхдоаккхара. Цу лоархІамегІа партийни, пачхьалкхен гІулакхах школа лоархІаергьац дерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей вагІайтахьара хІара дешийтара, воакъостал, кулгал да хуле.

* * *

Докладах лаьца прениеш йолаяьлар. Эттара хьалха къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретарь П. И. Громова. Цо аьлар, «Кагирхой массане юкъарча юкъерча образованега боьлхуш чаккхдаккхарехи общеобразовательни школа дІахо дегІайоаларехи хьакъехьара» КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам тІахьар школа ленински йовхе парте еш хилара керда белгало я, из чакхдоахача масса тайпарча чоалхнечен гІулакхашка дешнге ноакъостал долга да из.

Школай балха тоьал дукхагІа терко е яьнкай Грозненски городской партийни организаци. Дешархошта дешар хьехарех кхетам баларех дешаш каст-каста дуьц парте горкомен райкомен пленумашка, активашка, бюро заседанешка, къахьегамхой депутатий городской районин Советий исполкомашка.

Ткх тІехьарча шерашка кІезигдукха тоаденнад гроснески школьникаш дешарах кхетара гІулакх, хІаьта дІадахача дешара шера 96,2 процент хилар дешарал дика кхетараш.

Городской партийни организаци хадданза терко ю школай юкъьанцарча партийни организацей. Традиционни гІулакх а хиина дІаэттад школай балха лоархІамегІа дола дешаш дуьцаш йола хьехархой - коммунистий городской собранешенга. Хьалхара шу лац парте горкоме школьни парторганизацей секретарий семинар хаддаза болх беш йола. Ткх тІехьарча шерашка коммунисташ дукхагІа юкъе бахка йоакхагІа хиннай, организационно чІоагІьенай, опытана йІахьий хиннай дешара заведеней партийни организацеш.

ЦхьабакъДа, вай белгал цо доаккхаш лиш [illegible] из школай педагогически коллективай, юкъьанцарча партийни организацей гІулакхашкара шІенкаштта кхоачамбоацараш. ДІадахача дешара шера итогаш хьахьох, бераш дешарах кІезига кхетам йола школаш городе хІанз а кІезига ца халар. Укхаза бахьанеш смах латт хьаьла, ший латт, цу школай кулгалхоша, партийни организацеша, цхьабола хьехархоша дешара-кхетама процесс эсала вІаштІехьбоалаш, дешара тІаьха ца дукха дешархоиша бола во бол хиларах.

Докладчико аьлар, массанейха а бархІ шера дешийтар лоархІаме а дакъа даргдоацеш а гІулакх да массанега а юкъера образовани кхачайтара. Цу дакъе хІанзачул тІехьагІа а дукха хІама да лозарга городерча школай. 14 процент гаргга болча дешархоша бархІлагІа класс йисте а яьккхала дІахьоса школа. Царех дукхагІолча бераша дІахо дешаргдар, лаьна хех, нагахьа сайна [illegible] лаьрхІа [illegible] доаккхар [illegible] дукха [illegible] хьалхара [illegible] бола беча [illegible] кхоачаш [illegible] дІачуэцара оттаьа халкъа боахама плаш, ахьабакъьа, цхьайна а тайпара во вай сатеш йиш йолаш дац гІулакх. ХІара шера халкъа боахане болх беш а дІкара образовани йоалаш а, бола ээараш кагий кхоа шахкарийн ла лелаш бус.

Дукха ба сайрийнарча школашкара дІабувла дешархой, сатем йоабеш да дешархой дешарах во кхетараш знанеш кІеэата йолаш хилар а. Цул йорттера бахьан— боллойн гІулакхерча хьакъоа общеобразовательни кийчах цу тайпарча хьалий общественни организацешкен предприятий ший болча кулгалхошеи шІенкаштта бехкаш оаш ца хилар.

ХІанз городской партийни организаце ший низаш тІадерзадаьд сайрийнарча школашка кхоачам болаш дешархой дІачуйоаран кІезиг ца бехкаш, къахьегами дешари цхьана тардеш бараьшта эшаш дола хьалаш хилийтара горонос, школайн промышленни предприятейн кулгалхоша, шеддокха гІулакха цхьяна вІашагІ-дехара.

Школай материальни база из дуьцаш, П. И. Громова белгалдаьккхар, хІанз во мара дукхе сиеен школьни здание хьаьлъш ца хуле. городерча школашка кхаь сменагІа хуле занятеш дІаяхара проблема къоастаялург ца хилар. Цудухьа республика Министрий Совет 5—10 шу хьалхагІа хьажа еза Грозне школьни зданеш хьаьлъара перспективага.

ДІахо къамаьл ду республики просвещене министра заместитела Н. М. Самойлова. Кхуви йоагІеча тІехьена хьехачи из хьалхехьена дакха кхьадола толамаш болгаш а дакха, кунна цхьана уйла тІаахийтар кхоачашдеза долча гІулакхашта. Кхоачашдеш дац массане а бархІ шера дешара закон, хІара шера дукха дешархой дешара дІабуда, массехк шера кхоачаш ца еш вис сайрийнарча школашка къона болхлоий юкъера кагирхой деша хьанйбара плаш.

Дешара - кхетама процесс магата а хьожаш бача тохкаш хьахьехар халкъа образоване цхьайолча районни отделеш школай, педагогически коллективай кулгалхой болх кІоарта тожаш ца хилар, планировани дила ца йоагІара лелайтац, де шегадар кхоачашдайтац.

Кердача дешара шера хьехархой дукха а дукхагІа знанеш лоахье а юртарча дукхагІча школашка хьехархой тоьаш. Из дешкха йиш я хьехархой балхара дукха дІабувларна, юртерча дакъие чуйе шІенаш, кхьадола гІулакхаш леттІа вІаштІехьдаьккха хиларах а бувлаш.

Оратора ццтта белгалбоах массане а юкъерча юкъерча образованега доьлара сайрийнарча школай боккха лоархІам.

Н. М. Самойлова цотта чІоагІа теркам тІабахийтар школай дешара-материальни база чІоагІъяра, шефски болх тоабара кха тІа а де дезараш дакза дарг ца хьалера. Вай колхозаши совхозаши, промышленни предприятеша школай материально - технически база чІоагІъяра шІенкаштта гІо дарга хьежиш да тхо, аьлар оратора.

—ГІилмай техникан прогресс масса а оагІорахьа дегІадухача тхьоашка дешара-кхетама процесс дІахо тоае езалга, кагирхой бераргаш а юкъера образовани йолаш хила безалга чІоагІа кхета а деш парте Наурски райкома, райисполкома, боахама организациа, — йоах КПСС Наурски райкома секретара М. М. Керимова,— хаддаза йоакхо ю хьехархой къахьегамен бахарен хьалах тоадара, школашкарча дешара-кхетама балха боарам лакхбара. ТІехьарча шерашка районе хьал а я ьа болх беш я шерь юкъера, иа бархІ шерара, начальни школаш, 1200 моттиг йолаш школашта хьатІадаьд шІенош, хьайбеш леладарий бераштта 320 моттиг йола типови интернаташ. Уж деррига гІирсаш хоалхзаш воссалзина дехь.

Дукха хІамаш ду хьехархошта чуйе шІенош а беара гІулакхаш а леттІа хилийтара. КІезигдукха а хьехархочунна ца безам гойта моттиг общественности чІоагІа бехк ца беш йитац. Хьехархой балхара дІабувлалга дІадаьккхад. Халкъа образованерча болхлоех бераргаш а хІана бац яьнка шоай гІулакха мутІахьа болаш педагогически къахьегама гоазаличеш ба. ДІадахача дешара шера 136 хьехархочоа карагІдьнар бераргаш дешархой база дешарах кхуви хулета Іалашдо, хІаьта 136 цунна гаргг а ца. Районе бІарча хьайначча дешарах кхуш хилар 97 процент ца. 300 выпускникаш 142 вузаши техникумаши, профтехучилищашка [illegible] бовар, вожаш колхозашкен, совхозашкен, предприятешкен болх бе Іийра.

Районера [illegible] хьехархо парте чІан ва. Коммунисташ балха хьакхар тел, корда, дика мел дар дІадоладераш уж ба. Производствени коллективашна школай партийни организацешта шагъе хила ма доагІа хиза бувзам да тха. Цхьана собранеш ю цар дезален [illegible] бераш [illegible] кагирхой дукхаша. Колхозашен совхозашен гІо ду дешара мастерски хьаьра. ВІаьн [illegible] балхан ду дешархой производствени бригадашка, лексаш хьалкхо, хлат чуэш, инкарчи хьайбаштта лоалхар кийчу.

Бахьан, школагІча шера хьан массе чуйесар хІанз а дІадалхаза хиларо, кхуьш боагІараш хулаташ лоа хиларо хьехахих дешархой деша Іоалабаро а хьалкхебара а кхоачамбоацараш хилар. М. М. Керимова теша ду партийни советски организацеша, хьехархой коллективаша КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам толама кхоачашбара долла хІанз дергхлараех.

Республика парте бахана министра заместитела У. М. Ляпин [illegible] кхетам [illegible] хьехархой [illegible] юкъе [illegible] ма тІачоагІдаь да [illegible] лаьтта. Бахьда, дукха [illegible] школаша, халкъа образоване районни отделлаша, хІаьта юьтта колхозашен совхозашен е йоагІа терко яц дешархой производствени бригадаш. Школай колхохІча дакъе вІаяла я а як уж тайна бригадах, [illegible] бригадашта тІачІоагІдаь дац лаьттов доалчеш, толам тахане.

Халахета а, колхозий [illegible] кулгалхоша, юкъьанцарча парторганизацей секретараша кхетадаь юрта боадам дегІабоалабара хьаттІаккхувш йоагІа тІехье кийчъар мел бокха лоархІам болаш да, хиркхьа лерхІ цар из декхар аха халкъа образоване органий да, яхаш.

Къамаьл ду Грозненски химически комбината партийни комитета секретара А. М. Косиков. Цо [illegible] дувцаш дола дол боккха лоархІам [illegible] да боалаой кадрий культурно - технически боврам дІахо дегІабоалабара.

— Комбинате цхьабола бола ду къахьегамхой юкъарообразовательни боврам лакхбара. Уж дешара дуьн партком, [illegible] ВЛКСМ комитета, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей цхьан собранешки. [illegible] дола хьалаш оттадаь сайрийнарчен заочни школашка, техникумашка талама дешара. ХІара шера дешара шера кхетах [illegible] [illegible] процесс [illegible] юкъарообразовательни дешар производство [illegible] белгалонца толам тардаш [illegible] поощрене ол.

Ткх дешара шера [illegible] 307 болхлой производствени тІера ца ваьлаш школашка, техникумашка, вузашка деша ва. Цхьабакъда, цо оаха тоьаш бац дац, хІанз а кхьча бархІ шерра юкъера образовани боацча кагирхой дикка дехка процент [illegible]. Сайрийнарча школашка кагирхой [illegible] юкъарообразоване [illegible] бархІ [illegible] школен дешара - курсови-комбинатен цхьана дешаш хилар. Цунна дайза, — йоах къамаьл деча, закон а оттадаь Іалашде деза болхлой юкъарообразовательни дешари цар производственни квалификаци лакхъелгаи толамаш тардерг дола гІулакх.

— Массане юкъера бархІ шера образовани хилийтара закон кхоачашъеча шерашка, — йоах Назрань - Юртовски райисполкома председатела А. С. Батаевас, — районе Іоалаьй халкъа образоване кулгалхоер дешара-кхетама процесс вІаштІехьъаккхарен цхьайолча дола опыт. Хьалххийнай моттигерча бахархоех бола балха дика хьехархой, вай моаха тайп-тайпарча областашкарен вузашкарен бахьа дукха хьехархой районе бисай. Дукха дахь всеобуча закон кхоачашдеш. Традици а хиина дІаэттад тхо долча массаш а хьехархочуна йовхар елга, школьна дешара шера школаш лийчьелга. Шерра даьржа да чурча ресурсай четах школашн классии шІенаш хьаьлдела, бераргача бахархоша дакъа а лоацаш.

ЦхьабакъДа, дешара-кхетама процесс тоаярен организацешкарен декхараш толамца кхоачашдера хІанз а ноакъэарло ю хІазгакомплектах дукха школаш хилаоре. Цо халача оттаду уж педагогически кадрашица ІалашъеІа. ХІанз школашка тоьаш бац юртерча предметий хьехархой. Цудухьа оаха республика Министрий Советагара, просвещене министерствагара дех дукха кхаь бахаче моттигашка мукъа местени типови школьни зданеш хьаьлъара дош къоастадар.

Доаш ду «Электроприбор» заводе карттерча инженера декхараш кхоачашдеча Р. А. Рамазанова. Цо йоах бувцаш болча КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецама лоархІам къета а беш «Электроприбор» заводе администраци, партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша из кхоачашбара тІадерзадаь гІулакхаш чакхдеш.

Тха заводо шефство долаш Грозненски № 36 йолча юкъерча школашеи Гудермески района Комсомольскени юкъерча школашеи. Шефски ноакъостал дара шоаш оттавйй. Цу тІа лоархІад производстве хьалха латтарш коммунистически къахьегама ударникаш дешарахо вІашагІбеттавалуга, бесадаш веча, заводе дешархой экскурсеш вега, школашка спортивни майдаш хьалъелга, школа зданешта ремонт вега. Цу балхеи дукхагІдарха кхоачашдеш да. Алаха тІехьарча хана дешархошта хьалхашка къамаьлеш дехь инженерош из Легка, Калантатова, дукхача производстве хьалха латтарша. Дешархоша вІагоагІхайтаб завода директор ноп Пырепечаев, парткома секретарь ноп Телегин, комсомола комитета секретарь ноп Бритинов. Администраци общественни организацешей чІоагІа терко ю болх беча кагирхой юкъарообразовательни боврам лакхбара, оттаьй перспективни план. Берригача къонахтІа болхлой собранешка вай КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам бувцаш.

ХІаьта а долаш да оаха бола бе беза гІулакхаш кхи а, цу сецамах доагІеш дола декхараш кхоачашдара тхоай деррига низаш тІа а доахийтаргда.

«Кагирхой ерригачанна юкъерча образованега боьлалга чакхдаккхарехи юкъарообразовательни школа дІахо дегІайоаларехи» КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен бола сецам кхоачашбеча республика комсомольски организацеша малагІа дакъа лоац дийцар комсомола обкома секретара Т. У. Махмудхаджиевас. Районашка вІашагІа а тоха болх беш я юкъарообразовательни дешара комиссеш. Цу дола хетаь хр комсомола обкома пленум. ВЛКСМ горкомашен райкомашен халкъа образоване органашеи цхьана болх бу дешархой [illegible] [illegible] кагирхой [illegible] лакхерча классаш профтехучилищашка, [illegible] специалисташ дешара [illegible] дІаэцара. ХІара районе болх бе а юкъарообразовательни дешархой [illegible] бу штабашеи комиссеши.

Т. У. Махмудхаджиевас белгалбоах кагирхой ерригаюкъерча юкъерча образованега боьлар чакхдаккхара бола сайрийнарча (сменни) школай лоархІам. ЦхьабакъДа, йоах цо, массанайха я е еза йоакхо яц цу гІулакха. Ингтий, Грозненски трамвай управлене деша дезаш бІаь соагІа сар ва, хІаьта дешаш кхоь мара вац. Кагирхой юкъарообразовательни боврам лакхбар во латт дукхача колхозашеи совхозашкеи.

Комсомольски организацеша шоай гаргара гІулакх лархІа деза КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам дІаьз лоагІа дешарах толамца кхоачашделга. Из хурга КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча цар хьона дола доакха дакъа, къонача бехкаш парте правительства ца йоккхача [illegible] душ доло йоп.

Болх беча кагирхой дешар вІаштІехьдаккхара опыт [illegible] совещане [illegible] Ленина цІерагІча Грозненски меккхаьтта чакхдоахача завода завкома председатела Д. П. [illegible]. Заводе комсомола комитета массехк шу гІулакх а хиина дІаэттад хІара шерда хьайийначча къамаьла долга, цул дешара боарам бо. Тха опыта тІа тайпа кагирхой школашка деша хайтара бола толам дукхагІа даькъе [illegible] ку дешаш лоархІам хІабовайтачча [illegible] долга. Сайрийнарча школай [illegible] доца [illegible] лах а тайна да из.

Заводе бола беш 30 шерара [illegible] 670 кагирхо ва, царех ахалха соагІа бераш лакхерен дешар дийнад ба, 175 саг институташка, техникумашка болх беча кагирхой, школашка дешаш ба. Заводе администраци общественни организацеша [illegible] дешар ду кагирхошна лерттІа дешаргдолаш, дешархошта йоагІа льготаш тел. ХІара дешна заменешка ахара тІаьхокам бу, цо гІо ду школашкара дешархой дІа ца бувлийтара.

Меккхаьтте чакхдоахаргий юкъарообразоване боврам лакхбар 1971 — 1975 шерашка завода социальни дегІайра комплексни планах доалла дакъа да. Пятилетка чакхйоалаш берригача къона болхлой юкъера образовани болаш хургба.

Трибуна тІа-ва Урус-Мартански района Комсомольски юкъерча школа директор А. Ф. Доденко.

— Тха юрта, — йоах цо — республика хІалхІахьа школаш ца хиларал соагІа дийнах сар а ваца, хІаьта хІанз йолаш я 800 соагІа дешархо вола йоакха юкъера школа. ХІара шера школа арахез бархІ шера дийна 60 соагІа юкъера образовани болаш 30 сагІа сар.

«Кагирхой ерригачанна юкъерча образованега боьлалга чакхдаккхарехи юкъарообразовательни школа дІахо дегІайоалларехи» болча КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам дІаяха тІа тха школа хьехархой коллективо белгала а ва чакхйоахача мероприятеш я. Цар юкъера я де лерхІар да кагирхой ерригаюкъерча юкъерча образованега боьлар чакхдаккхалган школа дІахо дегІайоалларе. Дешархойшкен дешара - воспитанни хьехархоша кІаьд ца душ кхетама бола бера Іалашдар бархІ класс яьккхаргйол юкъера кІаслагІа классаш ира халкъбахоеш дешар 6 процент тІеххоачехьа. ДІадахача дешара шера бархІ класс яьккхача 59 сагах 45 юкъерча классашка дешаш ва, из дийша баьнарех 75 процент хул, 14 сар, е 24 процент профтехучилищашка, юртбоахама техникуме, кхьча юкъерча дешара заведенешка дешаш ва.

Массехк саг юртарча кагирхой школе деша дезаш вар. Бахьда, тхо школа уж тайна классаш укх шера хьаелла йиш хилазар, цига деша цах ца хилазар. Из метта доле а, тха лоархІамах сайрийнарча школе деша лаьаш 180 сар ва юрта. Из гІулакх къоастаде дакъа лоацаш хила еза Гойтийски юрта Совета Мичурина цІерагІа йола совхозо. Бахьда, цу пхалехьа хІанз дец ца совхоз. ТІахьежай КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецамаш серрагалкъьяра юкъера образоване проблема къоастаеча халкъа образоване органашка кхьача бехктохкаме шоаш бола совхозий нормалгІа кулгалдоша кхетам деза ха.

ХІанз школа педагогически коллектив во мел лоар ду дешаравІаштІехьа процесс тоаяра. Оаха лархІ из процент тоаяр ерригаюкъарча юкъерча образованега доьлара дош къоастадеча дерттела долга. 1974—1975 дешара шерагга кабинетий системагІа довла дІаэза чакхдакха лархІ она. Хими, физика, биологи, географи, эрсий меттан литературан, музыкан налаш, черчени рисований кабинетаи, военни гІулакха кабинет кийчъаь хургъа цердагІча технически средствашца. ДІахьдаь дола группаш дукхагІа хилийтара, факультативни курсеш дІахо кагибоалара кхьаь тІа гІоргъа школа дІахо. Оаха хІара дешна йоакхо хьехархошта болх бара дикъ хьалаш оттадара. Партийни, советски органий ноакъостала уж лоархІама кхоачашдергда.

Докладах болча прениешка къамаьлаш дир Надтеречни района «Новогорский» совхоза директора У. З. Заурбекова, № 7 йолча Грозненски юкъерча школа директора О. И. Лебедевас.

Дош хадаш къамаьл дир Х. Х. Бокова. Цо совещане дакъа лоацаш хинарашта йоазийтар КПСС ЦК-ин СССР Министрий Советен сецам тІа ма яххара КПСС обкома бюрос республика Министрий Советос тІаийна мероприятеш.

«СЕРДАЛО»

2-гІа агІ., 24 октябрь, 1972 шо.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДӀАХО КХЫ А ДИКАГӀА

Отчетно-хоржамо партийни собранеш

Укх деношка Назрановски сийн промкомбинате отчетно-харжамо партийни собрани хилар. Собране белгалдаьккхар производственни планаш социалистически декхарш кхочушдарна комбинатан коллектив сирагӀйаьккхина партийни организаце дина болх бинбаьккхина. Комбинато хьалха лоьхуш дӀадахча шерашкахь [illegible] дукхагӀа хилла. Продукцин ассортимент дукхалла дӀасо а шерьера балхам дош да. Кхо бетта 1 миллион 83 эзар сом мехаьа продукцин елла. Цхьабетта планегӀа-л йохх сом шиннейтта 18 эзар сомал хӀета тегӀна ю. Коллективо бохкарӀа кхиннадаш хӀама. Комбината 4 цех реконструкци еш хилла, хӀу гӀоьнарӀа хьанйола продукци арахецар а йоллушйна ю. Иштта дало а октябрь бетта хьалгӀа къано хьалхара шераш тӀадиса хиллак декхар цар дӀадаьккхаргдолга.

Лекха да коллектива къахьегама оьсарле гойташ дола хьокхаш а. Къахьегама оьсарлехь йоллушйс бетта план 116,9 процент кхочашъаьй, арахецача продукцига дӀайода мах, планегӀа хила боьгӀачул 2 процент лохгӀа ба, пайда беш йола план 111 процент кхочашъаьй. Алапа фонд 16,9 эзар сом кхоьй, цунна нахьа болхлорна [illegible] доьй ахча [illegible].

Цу тайпа хӀума боьххьеса дӀасе даьккхина производстве партийни организаце. Партийни организаце цуьнгахь коммунисташ бу болх бушаш кертерча дешаех лаьцна партийни собранеш хьй ухказа.

Цу собранешка дийцар, масала, «СССР 50 шу дизара тӀейиа социалистическо декхарш миштта кхочушдина», «Массово-политически балха долаш дола хьийн из тоьбара дера» яха а, кхыдола а дешаш.

ДукхагӀа терко а бьинна партийни кулгалхой общественни организацешна. Дукха хьовдаш дӀасагӀьйла комсомольски организаци шерьенна, низ чӀогӀийна пун. Дикка декъа лоьц пун ленцица коллектива общественни вахаре, шоей боккагӀболча вешарий коммунисташа санна хьокьели таллаш къахьег комсомольцаша хӀара участке.

Тоабенна профсоюзни организаци болх а. Цхьанкха болхло витташ профсоюзе хьа ца зеш, боцгӀаш бола лостаи тийниаб социалистически яхьа. Болхлой [illegible]

[illegible] культурни сакӀайтара де дерийр лаьа. Хьалхьа ЦӀе уголок, [illegible] участие болхлой спасинг [illegible] латт, экскурсешка кхаб.

Балха тӀа нийслуча кхочамбоацарех, уж дӀадахара а, партийни организаце болх [illegible] тӀа тоабара а тӀалерадаь дар собране къамаьлаш даьча коммунисташа дийцар. Партийни решенеш кхочушъйера тӀахьожаи лоттабарболла, производства гӀуллакхаш юкъе партийни организаце лоьцаш дакъа ноаьгӀа хургдола гӀуллакх вӀаштӀехьдакха деза, йовхар къамаьлаш дераша. Массово-политически балха юкъе, социалистически яхье нийслуча кхочамбоацарашца цхьана белгалдаьккхар укхаза болхлой участкашка лекцеш беседаш кӀезига еш дилар, хьонхама агиташ къе хилар. Цехаштен къаьст-къаьстача болхлоштек юкъе йоаржае озача яхье нерттӀа кулгалдеш хинадаш партийни организаце, боьгӀа пайда айцабац моральни материальни стимулех, партийни собранеш кӀезига яьй.

Партийни организаце болх тоабара хоадам бола гӀулакхаш белгалдир собране.

Партийни организаце секретарлла херкар Экажкьаций-Юртарча сеткаш дача неха мастер Угурчиев Мухарбик.

Н. СМИРНОВ,
«Ленина никъ» яхача Назрановски газета редактора заместитель.

СИЙРДА БӀАРГАШ

Предприяте, е боахама дьлаш техка яхча мерагӀча хоинсса [illegible] хьалха бӀарг тӀаотт цар гӀишлош, довзув, гӀалахье цхьалхадьккха хоза лостен болаш лелайой торакадь, кое дӀелахй, техника, оборудоване йогӀ-йогӀача оттаьйна хьай.

Баку — Ростов яхача автомагистралах лелача воккъа вахачое яйна хургхье Сунженски района Орджоникидзевская станица иттех километр гаьна яда сомий боахамаш баьцадаарий плантейш. «Ассинский» совхоз даьттада да уж.

Даьсса да хӀоно цу боахама парниковм ткаш. Массех бутт хьайха нарсаш, помидораш, кабуц хьейора уккаш. Хьувкъам чуйнкача бешамашка аьхьйолча моттигашка сецна, бӀеха яц дӀа-юка кхайса хӀамаш ядац. ЦӀенолгеш санна цаӀ шоллагӀчун тӀа хьалъетта латт нерниаова фаташ, доаь нейсъьай инвентарь.

Пернишова бешара заьнча саюӀача парка тара йолча центральни усадьбе йхоач. Культура вӀен хьалкашна дагӀа сийрда корталаш дола дукха зилан. Нув хьевка цӀена а чеькъашка, тенилташка. БӀарг тӀаоттаргболча хьалтекха доакк коллективе юбилейни шера де лерхӀар тӀадола плакаташ, лозунгаш. СССР-ен Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 50 дузача цӀейна сийленца вакъьбахара, КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъера, нийслагӀча пятилетка шоллагӀча шера белгалъьача рубежашка кхачара тӀекьех хьосхама агитаце.

Наьха бӀарг тӀаоттаргболча моттиге эзаша гобаь латт сийлен Доска. Совхозерча дикагӀболча наьха суртеш доазн цу тӀа хьалтеха.

Иштта да Сунженски районе меттале ерригача Нохч-ГӀалгӀайчен к дикагӀа доарлӀаш йолча Ассински совхозе вахачун юкъеша хьалхаша отта сурт.

Цуа гӀулакхаш, экономикаь перспективах лаьца дукха душ партийни секретаре заместителя волча совхоза кертерча экономиста Зизин Иван Федоровича. Совхоза совхозо баь пайда 1 миллиони 942 эзар сомй бар, планагӀа миллионна 250 эзар сомй мора хила ца безача.

Укх шера цу цифра кхы а 250 эзар сом ІотІатоха лерхІ коллективо. ДӀадахь Іа хиайлен укх шерара яхха декъех лаьттадале а план ше йолча йисар. Шелало чӀолхашта айшах даьдар, хӀаьта хьоцу эттача йоккало лоаьрло йора сом бизнейтара, хкачйтера. Дала а коллектива илам кхоачашъерал соцгӀа, из тӀезадоачашъе а лаьрхӀадар. Хьа ца хиначча гӀангӀашта метта дукхагӀа Іажаш дӀачубала бийзар. ПланагӀа 1640 тонн лийрзӀача 3 эзар тонн Іажаш дӀачулургба цар. Юкъера даьрхӀача хӀара гектара тӀера хьалхин тӀехьен кхачача Іажий 200—250 центнер ялнай. КӀезига боахамаш да цу тайпара дакха хьуакъам баьакха.

Дикка моттиг дӀалоацаш хинай совхозе баьца комараш дӀайийнача лаьтташа а. Из мерза кхача беррига а 78 тонн гулбир, планал 8 тонн соцгӀа. 727 тонн чуба лийрдӀа хьачаш а дукхагӀа хилар.

Ерригача сомй бешамий бригадешта керте латт коммунисташ, шоай гӀулакхе специалисташ. Цул соцгӀа бригадера нах а энаяй хӀоран санна дукхача къамех болча нахах ба. Цига ба нохчо Адуев Исраила Хьакя, украинец Тищенко Яков Михайлович, гӀалгӀа Галаборшев Исраила Яхьъя, дагестанец Килисханов Нобе, эрсе Горшенина Нина Григорьевна. ХӀанз вай цӀераш яьхача а нахча а коммунистий кертера декхар да дӀахо а къахьегама шеццилкна чӀогӀьар, хӀара болхлочун квалификаци лакхъяр, коллективе юкъера барт чӀогӀбар.

Иштта дукхачо къамех бола нах бахача моттигашка дӀаухьаш совхозе вай хьуакъам. БӀаьа тоньаш бола баьнха дакха Іажаш дӀахухьийт Владимирски области городашка: Владимире, Ковроне, Малхбузен — СибергӀарча торге, Новокузнецке, Калинински областерча городе Кимре, иштта Оренбурге, кхыча моттигашка.

Іаа заманахьи бӀаьстан юкъей сомий гаьнашта дазараш хургдоацаш, зен йола дийна хӀамаш лергӀдоацаш ерригагротехнически мероприятеш чаккхаьлар бешамашта гӀулакх дераша. Дийнахь а бус а гаьнех сеца гӀорхоалаш хилар. БӀаьстийн аьхний оасар ца даржайтара сомий гаьнашта шортта хий, полкорика еш хилар. Цунзхьа йорхӀат а даьлар цу гӀулакхех.

Дикка хьуакъам чубера баьцадараш кхедераша. Цига а хьалхе коммунисташ а. ПланагӀа деррига а дӀачудела дезаш хина баьцадараш 10. эзар тонн яр. ХӀаьта СССР-я вай республики автономен 50 шу дузача юбилейшта сийна керда декхараш тӀа а яйца наччахьалкхен 12.500 эзар тонн баьцадараш дӀачудала лаьрхӀар совхоза коллективо. ТӀахьагӀа шоай торонаш а техка кхы а лакхагӀа дола декхар тӀайцар «Ассинский» совхоза къахьегамхоша. 13 330 тонн тайтайлара баьцадараш дохка — иштта дар цар дош! ХӀаьта уж декхараш моттийта тӀайиа доацилга, царех уж лоархӀабергболга хьахьокх царна карагӀдийнача хьахьадолча хӀамаша. Хьалхарьа вай масала нарсаш. ПланагӀа гуж а ба наччахьалкхенга 660 тонн нарсаш дӀачуяла оазача гульа цар ехкараш 848 тонн я. Иштта планал дикка дукхагӀа тусий совхоза къахьегамхоша помидораш, кабачкеш, баклажанаш, кхыдола баьцадараш. Беркате хьуакъам гулбаь, сийдолча гӀулакхашца дузайболи Ассинскора баьцадараш хилараш [illegible].

[illegible] боахам дика торе йолаш хилар дукхагӀча дакъе партийни организаце марасиниеро бечаш организаторски къетамен белхаш тайшо да. Кастаьсте коммунисташ собранеш ю совхозе чун экономика дегӀабаьдалара кертерча дешаешта детакь, вай нохкара а доаьшаш декьара а хьалеш дӀаланбайтиш, юбилея сийна шеррача социалистически яхье декхараш дулташ къахьегамхоштта хьалхашка къамаьлаш цу политинформаторашка, агитаторашка, лакто лехка.

Иштта дӀайхьонта отдела укхаза коллектива юкъе цун доацца хӀамаш, тӀехдаьнча мелер мехераш ца хилийтара тӀадерзадаь леладу гӀулакх а. ХӀана цу тайпара хӀама нийслуча гӀалат нахьар шийсача воккъе декхара сакха оаргӀегӀбовла партийни болх лай.

Цига партийни зоадама коммунист воха болхло Пакотин меняр вододишнига. Цу сальета софране а дь хелараш, доала зе а, ша доаш цунна кхы дӀахо ногӀийтарадоацилга а дӀахайтар цуьга йоахьостанам. Шийга дукхар жийса долга хьетадаьча цо хилар цо молаш дитар.

Дукха, бо-бо, сийтердаш де «Ассинский» совхоза коммунисташта хӀара дечин хьарагӀьувли хӀамаш. Цар кертера тулецаш ба хьатӀалоагӀача [illegible] хӀай накъьбахар.

Л. АРАПИЕВА.

Московски отажаш. Аьрахьа «Белхлой колхозхой» В. Мухи ний скульптура.
В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

Укх деношка Надтеречни района партийни активе собрани дилар.

Цига «1973 боахама шу толамца чаккхдаккхава района партийни организацешна бу болх тоабари 1973 шера юрта боахам дӀахо дегӀабоалабара хьалхашка латтача декхарехи» доклад йир парте райкома хьалхарча секретара П. Д. Лопатина.

Докладчика а, прениех къамаьлаш даьчар а белгалдаьккхар наччахьалкхенга хьайбий продукцаш, кемаш йоххача района совхозашта дукха декхар тӀадиса хилар. Юхьанцарча партийни организацей, боахамий кулгалхой СССР-а Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дизара сийна тӀейиша социалистически декхараш кхоачашдара шоай коллективаш оарцагӀъяха декхарийла бир. ХӀаьта тӀадоагӀача, 1973 шерара планаш социалистически декхараш тешаме кхоачашделга Іелашдара дукъа района юрта боахам дегӀабоалабара хоадамболаш йола мероприятеш тӀайийцар партийни активе собране.

• • •

КПСС Заводской райкома пленум дилар.

Цига гулбенначар ладийтӀар «1972—1973 шерашка гурахьен Іайн болх бара района предприятешн организацешн кийчъяра даьчех» парте райкома хьалхарча секретара Н. Ф. Ошленков яьй докладага.

Докладчика а цул тӀехьагӀа къамаьл даьча коммунисташа а тарлаш тӀабадийта дийцар совхозерча Іай чӀогӀа шелал оттар бакьан долаш района предприятешта, машинаш [illegible] дукха а хиина хилар. Из бакъдан долаш укх шера хьалхарча бетташка района дукхача предприятешта наччахьалкхен декхар тӀадисар.

Пленуме белгалдаьккхар, Іай кийчо йоа районе укх шера дукхагӀа йоакко еш яле а цхьайолча предприятешка цу гӀулакха йоалаш йоаа Іалаш еш йоацилга.

Пленуме кхыча Іаи дика кийча яра [illegible] чаккхдаккхара юкъъамара партийни организацешта предприятей, организацей кулгалхой декхарийла бeш бола соцам тӀаийцар пленуме.

• • •

Чакхьъенача КПСС Октябрьски райкома пленуме дийца нертера дош «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа къахьегамхошта коммунистически хьетем балара района партийни организацешна хьалхашка латтача декхарех» аьнна дар. Цу хьакъехьа доклад йир парте райкома хьалхарча секретара Н. И. Костюченко.

Района интеллигенце доагӀаш дола коакъостал лоаттаду партийни организацешта къахьегамхой коммунистически хьетам болаш хьалкхебара. Шера дийнаьлоац цар СССР-а Нохч-ГӀалгӀайчен автономен 50 шу дизара сийна толамашца чаккхдоахар тӀайийца [illegible] социалистически декхараш кхоачашдара предприятей, организацей, учреждений коллективаш оарцагӀбоахама а. Сийдолчахь боахадача Октябрь 55 шу дизара сийна лерагӀьяа [illegible] города районашта юкъера [illegible] КПСС Грозненска горкома горисполкома карара кара теле ЦӀе байрах еннай Октябрьски района.

Из иштта дале а цхьайолча коллективашкара инженерно-технически болхлой хьехархой, дорам къахьегамхоша массово-политически хьетаман болх бера тӀера бац, хӀаьта уж цу гӀулакха юкъеоаза хейра хӀама деш цар партийни организацеш.

Пропагандистий доттагӀа

Сунженски района Галашкарча «Орджоникидзе» цӀерагӀча колхоза партийни бюро шоай политически просвещене кабинет я. Кабинета заведующи а хьинар дола, шоай декхарех дика кхета кхалсаг коммуниста Бейбулатова Суаейна Кейта.

Цу политпросв кабинета кертера декхар да — Галашкарча Мужичерча, Салкамарча политшколай семинарий группайи пропагандистий методически гӀо-ковкъостал дар.

Хова, гӀулакх доаьаша тарра кийчъяй Бейбулатовас политически просвещене кабинета библиотекарь йолча комсомолка Эльдиева Іайбетама киненга шоай кабинет.

Пропагандисташта долаш гӀулакха йоаш а ухказа киникай витрина. Цу тӀа хӀара пропагандиста занятена оаш методически литература, дешара материал, кирадоагӀерда. Цига иштта доаьш да моллагӀча темех беседа а политинформаци а е йоаш йола методически литература.

«Къонбара курметдерг — социалистически боахама кертера декхар», «СССР-а гербаш бейракаш», «Ленин — массаза вайца», «СССР халкъа боахам дегӀабара укх шера планз» яха а, кхыйола а стендаш а кабинете.

Наха хьалдашка къамаьлаш деш шоай колхозерча болхоех лаьца вал дезаш моттигаш а кийслу пропагандиста балха тӀа. Из а теркалдаьд политпросв кабинета болхлоша: 1973 шерара социалистически декхараш хьалъяккхад, колхозерча дикагӀболча наьха суртеш, цар доаха къахьегама толамаш тӀадола сийлен Доска да.

Дешичоа долаш да библиотеке дӀайите тайпа центральни, иштта республикански газеташ, «Партийни вахар», «Политически самообразовани», «Къоаа коммунист», «Философе дешашь», «Іилмеа дын» яха а, кхыдола а 20 общественно-политически журнал.

ХӀара шера дукхагӀа дул библиотекера книжкаш. ХӀанз цига да 4692 книжка, соалха хиначча книжкашта укх шера 374 книжка ІотІакхьйттал.

Массехьа ухаш ноаштта яша литература лакхаш дешаш йола актив вӀашагӀкхйттай ухказа. Тайн-тайпара профессех бола нах ба уж: хьехархой, Галашкарча школа политинформатор Горнов Валентин Андреевич, Татиева Альмада Люба, Ушакова Дарья Герасимовна, клуба заведующи Костоев Сулаибик, Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза № 1 йолча МТФ политинформатор Арчхоев Салмин, кхыбараш.

Эздий тӀаьщ шо йолча уха нах Бейбулатовас, уж ца кхетача дешашта йоа лу, цуьнна церна дешта литература хьаларжерал соцгӀа занятешта цар кийчъеш йола тема а йоашш.

Къаьстта терко ю цо къонача пропагандистий. Опыт йола пропагандисташ керда из болх бе болабенначарда шоай кабинете вӀашагӀ а беттаи царга шоай опыт дӀайоалийт.

Цу гӀулакхо новкъостал ду къонача пропагандистаьта занятеш сакъердамегӀа а пайдамегӀа а дӀайахьа.

И. ГУЗЕЕВ.

ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ ЛАКХЪЯРА

КПСС XXIV съезда Директиваш тӀа социалистически производство лакхача темпашца дегӀабоалара, цун эффективность, Іилма-техникс прогресс къахьегама оасарах лакхъяра лерла тӀа халкъа вахара материальни боарам дегӀабоалабе лерхӀ. Производства эффективность лакхъяра кертерча факторех цаӀ я продукце, изделеш машинаш дикал лакхъяр. Из доккхен белхтохамий декхар кхоачашдаш В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода коллектива технико-экономически хьокхамаш дикагӀдара арахецача продукце дикал лакхъяроаш дика бодх баьб.

Мехкдаьтташ йоахача продуктий дикал лакхъяра, керда техникен хьалха латта технологин карагӀзаяра планаш уттаеш дукха болх бу заводе. ХӀара шера продукцин дикал лакхъяра тӀаерзаь Іилматохкамен организационно-технически мероприятеш кхоачашъю. Боккха терко тӀабохийт завода продукци дӀайийраша дӀадехар диаза кхоачашдара. Мехкдаьтта цхьайолча продуктий дикал лакхъяра цар могадеп хьатӀаош.

Мехкдаьтта 48 тайпа продукт арахец заводе. Завода профиль белгалъяш эттара дукхагӀа арахецаш продукци юхьанцарча чаккхдоахача мехкдаьттах хьадоален термически крекингех бензинаш; фатаканаш, дизельни доаъгор, йоалдача маслий компоненташ а. Завода арахец аьроматически пропилен, электродни кокс, бензинаш-вастеорителаш санна йола лоархӀама товараш продукташ. Заводо аьа мел хеза продукци дукхагӀдолча декъа ГОСТ-о дӀадехача стандарте а, хӀаьта кокс хоале декъа дӀаухьйта керда-пайдийн дуней стандарте барамашка лоархӀаш да. Цхьабакьа, юкъашна чаккхдоахача хьадолен термически крекинга бензин санна хьайола продукцеш моторий свойствашца дикалла лакхара боаьаш тӀа ца. Шерагара шера кӀезегагӀа дӀадех из. Завода дохккача автомашинашта лакхоктанови бензинаш 8,6 процент мараш хиа.

Оттаеш [illegible] дикал [illegible] бензиний компонентий дикал лакхъяра [illegible] информаци [illegible]. Каталитически информаци [illegible] болхан боахха лоархӀам болаш [illegible] «Грознефтеоргсинтез» [illegible] объединение. Цу установкаш дӀадаьлча [illegible] лакхоктанови бензинаш, [illegible].

1970 шера 10 ноябре КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен стандартий лоархӀам лакхбоаш арахецаш продуктий дикагӀа хилийтара лаьрхӀа соцам тӀаийцар.

Из соцам кхочашбара Миннефтехимпроме гӀолла 1972 шера [illegible] оттаярех, хӀаьта 1973 шера 1 январе дена лакха дикал йола продукци арахецарах экономически стимулировани ярах, шоллагӀа а лохерча категорех йола продукци арахецарах экономически санкции ялара гӀулакх массадахьа къахьегарна хилийтита юкъедоаладеш. Цу юкъе заводе [illegible] отраслевой аттестаци яра бола баьб.

1969 шера [illegible] продукцин [illegible] саратовски систем [illegible].

[illegible] 1971 шера [illegible] 24 процент мара ца хинна [illegible] 1975 шера 70—75 процент [illegible] арахецаш [illegible] дукхагӀа дахха.

Завода дирекце парткомаши заводской профсоюзни комитетачен цхьана КПСС XXIV съезда материалаш дӀайовзийташ завода коллектива продукце дикалахь экономически дешай хьакъехьал лекцеш ешаш, докладаш еш дукха болх бу. Парткома шера нийслача заседание дийцар продукце дикалахь из лакхьярахь дола дош. ТӀайца решенеш толамаш чаккхйовх. Производства эффективность лакхъяра хьакъехьа конференци йир, кийч а ю кхоачашъеш я конференце рекомендацеш.

Цхьайолча установкашта реконструкци яьй, хьалха латта технологин керда техникен юкъейовлаяьй.

1970—71 шерашца термокрекинга установкашка халкъа боахама хилавза даргдоаца пийшкашка догаду доагор лакха долаяь.

1971 шера йоаккхаш хиннача установка нийслача 1972 шера кхоаза дукхагӀа йоаккх из продукци.

1970—71 шерашца завода ГипрогрознефтеН ГрозНИИ Іилмахоша цхьана дизельни доагора карбамидаш депарафинизаци процесса тохкам баьб. Цу опыта данех проект оттаь Союзе этара хьалха город Ангарске хьаь а из эксплуатаце дӀаеннай атта гӀора ца беш бола ковча парафин баьб установка. Уж санна установкаш бола бе йолайолийтаргья Ярославле, Горьке.

Доазол декъа дӀаухийта чӀогӀача парафина дикал хувее лакхорча стандартий боарамагӀа я. Доазол дехьарча 17 мехка дӀаухийт из.

Доазол дешш [illegible] парафина дукхагӀа [illegible] упаковка [illegible] автоматизировани [illegible] укх шоллагӀа ца шера.

Установкаши [illegible] гӀулакх [illegible] къахьегама культура лакхъяра дукха болх баьб заводе.

1970—1971 шерашка заводе могаяь юкъейоалайир НОТ 122 мероприяти. Цох 830 эзар сом пайда хинаб. Уж мероприятеш юкъейоалаяро торо хилийтар производства культура а къахьегама оасарле а лакхъе. Уж мероприятеш могаеш а юкъейоаллеш а 11 творчески бригадаш 117 сагоа дакъа лаьцар. Завода болх тоабаран мехкдаьттах йоахача продуктий дикал лакхъяроаш доакха дакъа лаьцар производстве хьалха латтарашеи рационализаторашеи. 1971 шера производстве юкъейохьар рационализаторий 610 предложени, 1124 эзар сом пайда а баш.

Дукха болх бу завода Іилматехнически пропаганда сектора 362 сагӀ чувоагӀача коллективо.

1971 шера 36 Іилма-техническа керда хӀама могаяир сектора болхлоша. Царех 17 производстве юкъеяхьарех 8,8 эзар сом пайда хилар заводa.

Завода коллектива кхетгӀайнача цу деррига дикача гӀулакхашца цхьана кхоачашде дезаш кхы а цӀенхашта декхараш латт тхона хьалхашка. Производстве ресурсаш кхоабар лоархӀаме резерв я брак еш доаш цар хӀаьгдар.

Болх йолаш продукци арахецарах дӀадаь кертера бахьан да производственни технологически дисциплина телхар, цхьайола оборудовани болх бечехь хана талхаш хилар, хан-хана мехкдаьттан мехкдаьтта бедали хьа на ю, дукха кхыдараш.

Дика продукци хьяра наькъаш дукха да — оборудовани технически боарам лакха хилар, технологически процессашта автоматизаци механизаци елий.

Дика продукци хьае латтув хулийт производства лекхарча культура, моральни материальни стимулировани яр, кхыдолча гӀулакхаша.

Цхьадола кхочачамбоацараш долаш да, творчески къахьегарца уж дӀа а доахаш лакхарча хьонхамашца СССР-а Нохч-ГӀалгӀайчен автономии хьакь 50 шу дузача юбилейна цӀейна вакъьа яха лерхӀ завода коллективо.

Р. МАРТИРОСОВ,
мехкдаьтта чаккхдоахача В. И. Ленина цӀерагӀча завода кертера технолог.

КЪОНАЧА ІИЛМАХОША — ДАЬХЕННА

Укх шера 17—19 октябре кхачалца Грозне хилар СССР-ан Нохч-ГӀалгӀайчен автономен ах бӀаь шу дузача юбилеешта хетаь къоначча Іилмахой конференци. Цига дакъа лоацаш дар бӀаь сагӀа Іилмаш болхло. Цар ла а дикагӀа йийцар 50 совгӀа доклад. Уж яр укх темех: «Мехкдаьтта чаккхдоахачен химен каталитически процессаш», «Экономика, оптимизашш математически тохкама методашш», «Анализа керда методай, мехкдаьтта чаккхдоахачен мехкдаьтта химен продуктаьшта анализ еча царех пайда эцарех», иштта кхыйолча темаш.

Конференцен йиъ секции балха кулгалдеш хилар химически Іилмай доктор, профессор А. З. Дорогочински. Іилмай кандидаташ Ю. П. Разанцев, С. Н. Хаджиев, В. А. Сучков, А. И. Афанасьев, экономически лаборатори кулгалхо Л. В. Перамонов.

Грозерча, Бакурча, Волгоградерча, Москвера, Киеверча, Ташкентерча, кхыча городашкерча Іилмахоша чӀогӀа хӀоргӀа чувоазаш болаш боккха лоархӀам болаш доклад йир. ДикагӀболча бархӀ доклада авторашта далар дипломаш совгӀаташ ГрозНИИ къонача специалистий Советен ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкомен Сийлен грамоташ.

Конференце дакъа лоацаш хилараш хьожаш хилар Нохч-ГӀалгӀайченачеа хозача моттигашка.

Ф. МУСТАФИН,
ГрозНИИ Іилмахо-техническа отдела заведующи.

МЕХКДАЬТТА ЧАККХДОАХАРИЙ ГӀУЛАКХАШ

[illegible] шоллагӀча шера план [illegible] А. Шерипова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода доагора дизела дукхагӀа хул толамца продукци [illegible] бетта [illegible] чакъерах [illegible]. Цига [illegible] 25-ча октябре [illegible] Станислав Абрамовича кулгалдача Л-35 яхача установка технологаш. Мехкдаьтта продукци ерийщашка итт бетта задени цар кхоачашъяьй 23-ча октябре.

В. ГОРБАЧЕВА.

• • •

СССР-ан Нохч-ГӀалгӀайчен автономен юбилейни цӀейнта [illegible] цӀенха [illegible] Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода [illegible] установкаш [illegible]. [illegible] Маслов Виктор кулгалду Г-40 яхача установка коллектив. 16-ча октябре [illegible] продукци [illegible]. [illegible] Гасанов Заид Юсупа вахе кертe латтача № 43 — 4 йолча установка коллектив а. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара итт бетта план 20-ча октябре кхоачашъяьй цо.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

КЕРДА ФАКУЛЬТЕТ

Правови знаней халкъа университете дагайоаллий общественни порядок лораеш йоаш факультет. БӀаь совгӀа сагӀ ва цига дешаш. ДукхагӀча дакъе уж ба город Грозненча халкъа дружиний штабий начальникаш, дружинникаш. Факультете бола программа 80 сахьата лоархӀа я.

1972 шера 19 октябре хьалхаха занятех хилар оаьлача факультета. Занятех хьайхилар ЧИАССР Лакхенерча Суда председателя — правови знаней университета ректора М. А. Кузнецова, Факультета декана республики МВД отдела начальника Р. Э. Жуйба, лекторашта дӀайоазонаш бархӀ бетта лоархӀа йола программа. Хьалхаьй [illegible] КПСС горкома отдела инструктор А. А. Ахтабельлаев. Правовни знаней факультет бойкха лоархӀам болаш я дружиний штабий начальникашта, дружиний командирашта, городской оперативни отряда членашта, дружинникашта юкъе правови знанешта пропаганда яр.

В. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕШ — ЮБИЛЕЙНА

Тоергахочуш лятт СССР-н Нохч - ГІалгІайчен автономин хьаль 50 шу дуза юбилейни денош. Цу дезача деношка ма доаргІа накъадахара къахьегаш ба Урус-Мартана районн культура болхлой. Цу районе болх бош пал районин воркІ юртарен культура Шенош да, шинъ юртара клубаш цхьайтта библиотекаш я. Цул совгІа цаІ берий музыкальни школа я чуххьа. Районе къахьегаш шовзткъа культура болхло ва.

«СССР хьаль 50 шу дизаро кийчо ярах» КПСС-а Центральни Комитета баь боле сонам аьа ма хьаьча а Урус-Мартановски районин культура отдело цу езача юбилея сийна де дезача гІулакхий план оттайир, культура болхлой совещание дІайихьав. Цу планага хьежжа вІаштІехьбоах района ерригача культура учреждененаш болх. Цаь дІакхухь тематически сайренаш, устни журналаш, [illegible] конференцеш, докладаш ю, лекцеш еш. Укх шера айс бетта района культура Шенощен клубашкен хиннай 47 лекци, 42 тематически сайре. Цул совгІа цигача юрта бахама къахьегІамхошта оттадьд 100 совгІа концерт.

Кхашка балхаш деча хана юртарча къахьегамхой хьешташ хиевгІа кхочушдара дукха вІаштагІделлав шинъ агитпоезд. Цу агитпоездий коллективаша аьхки каст-каста юрта бахама къахьегамхоша вІашагІкхетараш дІакхухьав. Агитпоездаш хилав «Тевера», «Красноармейский», «Гойтинский», Мичурина цІерагІча совхозий бригадашка, фермашка, илаташ хьдеча кхашка. Цар юрта бахама къахьегамхошта юкъе политически болх бора, тахтарора художественни самодеятельноста концерташ.

Агитпоездий коллективашта юкъе бяо медицина, торговле, наха гІулакхаш дечара болхлой.

Иштта Урус - Мартана культура бохлоша дика дІайихьир СССР хьаль 50 шу дизаро хетаь къахкъа творчества фестиваль.

Районни халкъа ашарен вален коллектив ухх аьхки дакъа лоацаш яр «Донской бІаьсти» яхача Ростове хиннача художественни самодеятельноста коллективай фестивале. Иштта уж хилав Москве дІайихьача Ерригсоюзни конкурсе а. Цу конкурсе дика толамаш даьхав вай мехкахоша. Хьалхара моттиг а дьекха конкурса лауреаташ хилав урус-мартановцеш.

ХІанз Урус - Мартана ерригача культура учреждениеш каста хургдолча художественни самодеятельноста республиканский хьажа-рашка чуйнна кийчо еш я. Керда программаш Іомаеш ба самодеятельни артисташ.

Района культура учреждений дикагІа бола болхлой ба ГІойтІарча библиотекан заведующи, коммунист Баматалиева ІаІзан, Геуциевски юрта библиотека заведующи Алихадова Маржан. Іалхан-Юртарча культура цІен директор Шахбиев Лаьча, ГІойтІарча культура цІен художественни самодеятельноста хулгалхо Аиаевон Ваха, кхыбараш а.

ГІойтІарча библиотека заведующи Баматалиева ІаІзан юртахона лоархІаш а сий деш а я. ТІехьнка агитатор бола ІаІзан каст-каста хул «Гойтинский» совхоза фермашка, бригадашка, кхашка, станашка. Цо цигача арайоах «Молния», «Боевой листокаш», кийчду хьоххама Доска, болхлошта газеташ, журналаш деш.

ГІойтІарча библиотека каст-каста хул сакъердамо диспуташ, лекцеш, книжкай дешарий конференцеш. Итт эзар совгІа экземпляр я библиотека книжкай фонде. Уж дешаш кхе бІаь гаргга ба. Церна юкъе ши бІаьл ах бІаьл кхалсаг я.

Коммунистках Баматалиевас политически кхетам балара болх дика вІаштІехьбаьккха хилар бахьан долаш дуьахабаний книжкаш ешарца безам совбаьккхаб. Библиотеке массахана ках хул. Цхьабарлаш книжкаш хуьна ух, кІаьта шоллагІбараш шоай балха эшаш йола материалаш хьежаш хул. Цар гІулакхага дика хьожаш я ІаІзан.

Даиммана цІена хул библиотеке. Укхаз я дика хийчаь книжни выставкаш, СССР-я Нохч - ГІалгІайчен автономия хьаль ах бІаьь шу дузача юбилеашта сийна хетаь стендаш, витринаш.

Къаьстта дика кийчаьд библиотеке революционни ГІойтІах дола литература. Иштта дика я Социалистически Къахьегама Турпалхочо Катерманов Салхазара хулгалдеча «Гойтинский» яхача совхозах йола стенд а, атеистически литература гулаь витринаш а.

Баматалиева ІаІзана ше кхалнаьха совета председатель хиларга хьежжа цаона юкъе кхетамо болх бу. Цул совгІа юхьанцарча партийни организаци секретарь а я из. Массанахьа хьинар дІакходеч цу кхалсага. Коммунистта цІи оай долаш лелаю ІаІзана. Цунна тешал да Баматлиевас хулгадеча библиотека Ерригсоюзни библиотечни общества хьажарашка 3-гІча степена диплом ыьккха хилар. Иштта ГІойтІарча библиотекага я Нохч - ГІалгІай АССР культура министерства кара-кара тела цІе вымпел.

Цу тайппара СССР-я Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара сийна ма доаггІара накъадлаьа шоай низ а хьинар а ца кхолеш къахьегаш ба Урус-Мартана района ерригга культура болхлой а.

Х. ШАМИЛЕВА.

«ТЕРЕКА» КОТАЛО

Шовзх дот лезараш тІаьбуеаш доаа «Терека» футболисташ тІехьарча хана. ХІанз СССР футболан чемпионата йтъалгІча группа 4-ча зоне лоазача вай командіна цхьа-цих матч мара диссаш. Цул совгІа шоай зоне лелараш бола грозненцаш тІехьара лоазараш шоай стадиона чукхлоахаргда.

Самардийнахь С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе тІа «Терека» футболисташ Кировоканерча «Локо» хача командаца лоазаш бар. Саньердамен матча тІехьарча минуташка ккачалца шаккха команда коталонга кхача гІертарш хилар из вІайшагІкхетар. ХІаьта а гуш дар вай футболистий атакаш ярагІа йолга. Иштта, матча 5-чен, 34-чен, 79-чен минуташка хьаьний цаІорашка бургашш чутехар В. Якушинна, Е. Толстова, А. Минеева. ХІаьта Кировоканерча футболисташа 84-ча минуте цхьа бурган чутехар вай команда наІорашка.

ХІанз кхейисача шин матчагІа цхьа очко ыьккхача вай команда 4-ча зоне хьалхара моттиг йоаьнна. Цул тІехьагІа «Терека» бокъо хургъя 4-ча ноябре Сочи дІайолалуча финальни, пульке дакъа лаца. Цу хьашка хьалхара ши моттиг ыьаха командаш 1973 шера СССР футбольни чемпионата 1-ча группе лоазаргья.

М. САЛМАНОВ.

Самардийнахь, 22-ча октябре, вай Даьхен столицера Грозне аэропорте духхьаьца ера «ТУ-134» яха пассажирски самолет. ХІанчул тІехьагІа цу маршрутагІа леларгья самолеташ. Шин сахьата Грознера Москве кхоачаргба пассажираш.

СУРТА ТІА: Москвера пассажираш боалабеш Грозне дьаххача «ТУ-134» яха пассажирски самолет.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

СПОРТСМЕНИЙ ТОЛАМАШ

«Трудовые резервы» яхача добровольно - спортивни общества спортсменаш дика бовзаш ба вай мехка. Профессионально - технически училищай дешархой а болхлой а ба цу общества мутІарашка. Вай республике цу общества 30 коллективо юкъе 12 эзар гаргга спортсмей ва. Спортсменашта лаьрхІа 14 спортивни зал я. Спорта 17 доакъоех шоай заланаш дІакхухь цу залашка тайп-тайпарча секцеша.

Дика толамаш даьхад укх шера «Трудовые резервы» яхача общества спортсменаша. Къаьстта лакха да уж грозненски акробатий. Укх аьхки хиннача Ерригроссийски 8-ча спартакиаде хо-хилдик хьалхара моттиг дьекхар цар.

Иштта сентябрь бетта Ярославле хилар «Трудовые резервы» яхача Российски общества акробатиках хьалхара моттиг дьекхара хьаьш. Цхьа бІаь гаргга саг вар цу хьашка дакъа лоацаш. Церна юкъе фавориташ лоархІаш бар вай мехкахой — соакхарча шера акробатиках СССР-а кубок ыьккха спорта мастер Остроухов Михаил, хьалхара разряд йола Капылова Таня, спорта мастер Заглубоцкая Нина. Цу хьашка хьалхара моттигаш дьахар М. Остроуховец Т. Капыдоваси. Цул совгІа Танис юккъаьаца кхочаьшйир СССР спорта мастера норматив. ХІаьта спорта мастера Н. Заглубоцкаяс йиьалгІа моттиг хьахкар.

23-ча сентябре денз 26-ча сентябре кхаччалца Борисов яхача городе хилар «Трудовые резервы» общества Центральни Совета чемпионат. Цу чемпионате, цха а хьалхара моттигаш дьахар М. Остроуховец Т. Капыдоваси. ХІаьта Н. Заглубоцкаяс бронзови призер хилар. Каста Польшен Болгарен хургйолча дуней мехкашта юкъерча турнирашка дакъа лоацаргда вай акробаташ.

ТІехайка я «Трудовые резервы» яхача общества нІалтохаргаш летарий команда. Вай республике дикагІчарех цаІ лоархІаш я из. Хасиникова, Абуева, Бисултанова, Теймурзаева, Шамхалова цІерашш вай республика доазол аралаьа а дика бовзаш я. РСФСР-а сборни командашта юкъе ба уж.

Х. ВЕДЗИЖЕВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЯРМАРКА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Укхаза официально хьайиллай Софетски Союз а юкъе йолаш бойча 63 мехко дакъа лойцаш йола Дунен халкъашта юкъера бухарестски шоллагІа ярмарка.

Из хьаьллаш аьча церемоне баьхка ССР Пачхьалкхан совета Председатель, РКП- Генеральни секретарь Н. Чаушеску Министрий Совета Председатель И. Г. Маурера ярмарке дакъа лоацеча мехкий массехк павильоне хилар. советски павильоне хьокха оттаьна экспонаташна хьежа чакхбаьлар.

Ярмарга хьаьллача яхача советски правительствени делегацена корте латт СССР Министрий Совета Председатела заместитель М. А. Лесечко.

СССР-о ТЕХНИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ А ДЕШ

ДегІаухача мехкашца цхьана СССР-о лелаеш дола гІулакхаш укх тІеххьарча пхе шера белгалдоал экономика дакъеи торгови гІулакхаш цар тІа-тІа шорагІа чулоацаш хиларца.

60-ча шерий шоллагІча ах даькагІа цу мехкашцара СССР товарооборот 2-зза совгІа йоккагІа хиннай. Къаьстта сиха дегІаихай из 1969 — 1970 шерашка.

Къаьст - къаьстча мехкашцара СССР товарооборот цу шерашка (1964—1970 шш.) кхы а лакхагІча темпагІа дегІаихай: Иранаца — 6-зза, Пакистанаца — 4,9-зза, Турцеца — 4,6-зза. СССР торговле цу цхьан хана дегІаяка йолаешай хьалха торгови гІулакхаш доацаш хиннача дукхача къоначча къамий пачхьалкхенашца. ХІанз СССР-о торговли лелаю дегІаухача 70 цІаьна бац аьнна болча мехкаца, цул боккхагІбола торгови партнераш — Египет Инди.

СССР торговле объем тІа-тІа дукхагІа шеръялара дукхача хьале новкъостал ду торгови соглашенеш ера практика, хьаьстта а йІаьхха хана лаьрхІа еран. белгаьа аьчча, торговлен дегІаакхаран дешашта йолча ООН Конференце (ЮНКТАД) еннача рекомендаце тІа из оттадаь хиннача тайпара. Цу тайпарча соглашеней лоархІам сенах лятт аьча, мтара хьалха из латт, торгови бувзамаш лелаюара хиннача юргІоаца правоаи бокъо цар луш хилар, массаза а кхо мо, дукхагІа аьттув болашагІа йола режим оттаелга цар тІа дуьнен хилараш, дукхача хьале партнерашта юкъе товарообмен шеръяра хьадлп программа цІр тІа хулаш хилар. Цо новкъостал къоначча къамий пачхьалкхений торговли тешшамех хилагІен дегІаккхулара, хІаьта из цар экономически социальни дегІадара программаш кхочашгІера чІоагІа доархІаме я да. Къоначча къамий пачхьалкхений лакхерча гІулакхаш тІаоча цаха лаьрхІа а боагІаш доккхийча дьтонех цаІ лоархІ СССР-цара торговли планагІаш тешшамех хилар. Масала, укх шера бІаьстан юкъе Москве хиннача советско - индийски торгови переговораш ше йоаццаш, индийски пресса белгалдоаххо СССР-цара торговли лелаяра машиностроени сана дола индийски экономика хертта-ра доакъон планагІа шердара боккхача лоархІаме хилар.

Къоначча къамий пачхьалкхений экономика дегІайоалаяра чоалхане декхараш кхочашдара кІезига новкъостал дац хьаькийча хІоманий ах фабрикаташ — цу мехкий къаман промышленноста продукци — дукхагІа цхьа тІаьбараьбаь СССР лерагІа лелабеч даькъо. 1985 шере а дег СССР тайпара дІахьдей дегІаухача мехкашкара хьачуйоагІача промышлени продукцена уттаьль еррига [illegible] поплаш,

хІаьта иштта цар массаза а экспорте ухайта хьаьл кийча хІамаш, товараш церна тайпа арадаьтаьд дІакІаллоархІаегдалаш хьанийда рааьо а хиннай. Юкъейоалалой кхы а дукха йоккхий льготаш.

ДегІаухача мехкашта цкъа кІезигагІа новкъІоаме дац иштта лерригІа шоалеш доала Советски Союзаца леладу экономически технически гІулакхаш а. Нагахьа санна 1965 шера экономически технически гІулакхаш лелаларах йола соглашенеш СССР шин мехкаца — Индецей Афганистанацей мара хиннаеце, 1971 шу долалуш цу тайпара соглашенеш яьй дегІайоагІача 40 пачхьалкхеца.

ХІанз СССР-о къамий къоначча пачхьалкхенашта экономически технически новкъостал ду 800 гаргга промышленни предприятий кхайола объекташ хьалъйоа. хІаьта царех 380 хІанзале хьалъаьнна толаме эксплуатаци еш я.

ДегІаухача афро - азиатски мехкашка СССР-о технически новкъостал деш кийч а баь. Іома а баьб 150 эзар совгІа мастераши квалифицировании болхлойи. Цул совгІа, заводаш болхлойн специалисташа практикен стажировании хиннаб Советски Союзерча промышленни предприятешка.

Хьалъеш йола объекташ дукхаме хул дукхагІа хиннад СССР-о къоначча пачхьалкхенашта телаш дола кредиташ а. Уж хІанзале а 5 миллиард сомал тІехдаьннад.

ДегІадоагІача мехкаца СССР технико - экономически гІулакхаш лелаларах йолча соглашенеш тІа уттадеча ахчах 70 процент гаргга два цар къаман промышленноста — моллагІа мохк экономически цхьаннех а тийша ца хилара ларда — эшачуга дІадоахйт. Цу цхьан хана советски новкъостала объемах ах совгІара езайоккхача индустре предприятеш хьалъйоагІа йола.

1971 — 1975 шерашка СССР халкъа бохдам дегІабоалабоа 9-ча пхе шера пеланага хьежжа Советски Союзо дегІадоагІача мехкашцара тешшаме чІоагІа торговли, экономически, Іилма-технически бувзамаш дІахо а шерду цхьатаррача бокъонийн вІаши гІойла йолчек хьалашка уж экономически кхычарех тийша хІама доацаш хилар дуьхьа. Советски Союза цхьаккха ахча яц дегІаухача мехкашка цо новкъостал а деш хьалъяьча предприятешта.

Цу тайпара цхьана леладу гІулакхаш къахьегам тешшаме чІоагІа беккъара маІан долаш хул.

Къоначча пачхьалкхенашцара Советски Союза экономически гІулакхаш дІахо шердаро керда дакъа лоац мукъадаьнначча мехкий къамий кортамукъале чоагІъяя, эттача браьхк дунен халкъашта юкъерча вренера цхьатаррра бокъонаш йола позицеш яхар духьа лоаттабу къовсам.

Дмитрий ЕФИМОВ.
АПН).

«ЮКЪАРЧА РЫНКАГА» ХОРШ ЕНАЙ

«Юкъарча рынказ» дІакхетера хьакхьехарча дешаш йолча норвежский датский референдумий итогаш хІаьз а хІирхьа йоашхаш латт Брюссель. Европейски экономически сообщества (ЕАС) штаб-квартире. ТІех ца доахкаш ала йоаи йолаш да, «эІамига Европа» хьалхара тІехьалаттавоаш малхбузенеевропейски интеграце дуккха политически экономически догмаш хувцанза балац аьнна. ЕЭС-а кулгалхоша деча къамаьлашта юкъера хьагучадуьл керттерча процессаша из готтага экономически группировка йохалга кхоачаве тарлулгах бокъонца шоаш кхераш хилар.

ЕЭС Комиссе председатела С. Мансхолта укх тІоахьарча лекцеша эгара дукхагІа интервьюш телаш къамаьл даьд. «Юкъарча рынка» духьала бараш кхераш тІатувсар цо, «Шоашта болча аьттон духьа тесса а ЕЭС-ица гергалол» тассава тІахьедйр Швеци, Австри, Испани.

Хоаш да, дукхе за йоаццаш скандинавски мехкашка хиннача референдум цуна юкъе дакъа лоацараша йоккхача капитала оагІонгахьара чІоагІа низ тІалатташ чакхъьаьнна хилар. ХІаьта а, «Юкъарча рынке» хьачуйола кхерашна цІепе «ах» лаьар Норвеге. Дане бІаьш эзараш бола граждашай духьала хилар шоай мохк ЕЭС-ах дІакхетара.

ЕЭС-ах дІакхетара духьалбараша скандинавски мехкашка тІагІойтта лоаттабу къовсам дІакхет дакъа лоацаш бераш Брюсселе «Юкъарча рынкица» ца согласенаши хувцалга, малхбузеневропейски мехкий къахьегамхой хьаштешта духьала ерзаь политика дІайоаккхалга хІадехаш. Англе Ирландец яча протеста шерача кампанех.

«Юкъарча рынка» штаб-квартира цудухьа лоархІ, керда членаш сообществана юкъебахара духьаларча протеста кампани тІехьа кІаьха йолаш хила тарлуш хилар. ЕЭС шераьра горнахь аьннача коллизеша юда а уйла «эІамига Европа» членашта юкъерча чурча гІулакхий проблемаша тІеерзаь хилараш дукхагІа а. Шеръяча «ЕЭС-а клубе» шоай хьашташ, лерадоа кхы тІа а гарантеш оттаеза аьна хет «илхнена» юкъейоагІача Люксембург, Бельги, Голланди санна йолча пачхьалкхенашта. «Сообществa доазонел чуьха шиъ тайпара тІех правительство санна хила гІерташ йолча ЕЭС-а Комиссе дакъа готтаяра проблеме, — белгалдоаккх «Монд» яхача французски газето. — ЕЭС-е дакъа лоацеча мехкий кулгалкхой каста Париже вІашагІкхаьттача хана юкъаотІоаче тамех цаІ хургья.

«Юкъарча рынкана» духьалбараша эгара тІехьагІа яьча тоьал чІоагІача протесташа ЕЭС-а штаб-квартира кхагий здане чурча сакъовзаьво хьехьокх еррига Европерча пачхьалкхенаша цхьана экономически гІулакхаш лелаяра духьалберий педанец мела хилар.

В. ТОРОВ,
АПН корр.

Брюссель.

ГИГАНТ ХЬАХИЛАР

МоллагІча индийцага хеттал оаш «свадешин» ахар фий аьла, тІемхха цо хувцаргда шоена шоей мехка лаьттача къамаи-кортамукъален къовсима исторex. «Свадеши», «сварадж» «даймехка производство: «Самоуправлени» яхаш лозунгаш а долий баьржа лерригача халкъа болам —колонизаторашта духьала лоаттабаьча, тиъал пхиъ шу хьалхатІа политически кортамукъале аккхарна [illegible]

цу гиганто хІара шера 1,7 миллион тонн болата — литья, йІайхачен шийлачех проката, гальванированни листий тергьи. ДІахо йордача хана цуьх бадца оьсарле лакхлургья—шера 4,5—5 миллион тоннага кхоачаш.

Кердача комбината эстафета хьахийна индийско-советски цхьаннача къахьегамца духхьашха хьалъьячен индийски промышленноста пачхьалкхен сектора керттера предприяти йолчен Бхилае [illegible]

дана «свадеши» — «даймехка производство» яха дош кертагІ доахаш хилар.

Терке тІеовш да, Бихле гІирсаш хьалдеча хана еррига цига дІаяхача оборудованех металлоконструкцех 90 процент советски хиина хилар. Бокаро хьалхарча ерIанна еррига оборудованех кхоалагІа дакъен металлоконструкцеш итт процентал кІезигагІен мара ца яннац Советски Союзо. Вож юке мел йиса хІамаш Индий предприятешка яийтьаь. Цукхах [illegible]

МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН. Шоай хазара хьалаш телхача терода цхьан бахархоша Шенеберге ратуша хьалхе манифестаци яьй. Квартирах ду мах лакхбара, квартирашта дІоахьоран дІайхача хьех дукха ний. Бахача меттигаш никалашна малхбузегерманийски магистрата (сурта тІа) чиновникашта отта хьалаш хувцар дІадехаш петици дІаелар. АДА — ТАСС фотохроника.

Газет арадуьйлу [illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 октябрь

8.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердаларам. 9.45 — Дешархошта. ХІана лоаш барам. 10.15 — Примордеш. «25-гІа октябра улицагІа», яха хьалхара передача. 10.45 — Лавренев. «Разлом» яха фильм-спектакль. 13.10 — Союзий цІен Колонни зале концертни сезон хьаеллар. 16.45 — Передачай программа. 17.00 — Спортах йола беседаш. Передача юкъе дакъа лоацаш ба Турищева Третьяка. 17.30 — Передачай программа. 17.35 — ЦІи цІ кийтера боккъонан кхочашде. 17.45 — Нохч-гІалгІайчу гІалла. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.10 — Киножурнал. 18.20 — Юртара наьар (гІалгІай меттала). 18.30 — Бераната дола мультфильм. 19.10 — Дунен халкъашта юкъера обзорен (нохчий меттала). 19.25 — Лергйоаца гарнизон» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Литературни беседаш. «Произведение турпалаш хІанзара вай ба». Передача дІахьу поэта Сурков. 22.25 — «Франция» яха документальни фильм. 23.30 — Кердаларам. Передачай программа.

Къонабарий творчество. 10.15 — Примордеш «Оьвнага юкъ дІаерзар» яха 2-гІа передача. 10.45 — Беседа телеэкран. «Хьуна юкъера цІе вай доаьа» яха художественни фильм. 12.10 — Поэзи. Винокурова стихаш. 12.35 — Документальни фильмай программа. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Концерт. 16.35 — Герцен бохалой класса илманарке из 4-гІа передача. (Литературах йола лоашара передача). 17.30 — Производствени низах бизза наьда эца (гІалгІай меттала). 17.40 — Киножурнал. 17.55 — Дьаха латта опыт массанега дІайоаззайта. Шелковски района дикагІбола доаркаш. 18.10 — Йохаргйоаца союз. Молдавски АССР. 18.45 — Нохч-гІалгІайчу гІодла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.05 — Хозмаг. реклама. 19.15 — УнагІийІенош служба. 19.30 — Советски Союз — Франци. «Пайдане хьаьна къахьегаро. Леонид Ильича Брежнев Франце ваха шу дизарга. 20.00 — Футболах болча европейски чемпионий кубок. Киевера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Березка» яхача Пачхьалкхен хореографически ансамбля концерт. 22.30 — Спортивни программа. 23.10 — Кердаларам. Передачай программа.

25 октябрь

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердаларам. 9.45 — Дешархошта.

ГАЗАЦА ЛЕТАЕЧА, ЦІЕНОШ ДІОАХДЕЧА ПИШКЕХ ПАЙДА ЭЦАРА ПРАВИЛАШ

1. Пишка юххерча газопровода тІара кранаш горелкашта хьалхарча кранаш бокъонца дІакъайла хилаелах шоай дог тешаш.

2. Геттаоа хьаелла пишка вьюшка а шибер. хІаьта иштта чухьеж Іуог я фо чудеттадолийта кІаьхара цаІорнг а.

3. Пишка тунгнага чу гІолла фо хьалъовий хьажа. цу гІулакха каьхатах баькха битхьа оасилг дІатІахьо чухьежача Іуога. Нагахьа санна фо хьалъоваш хулаш дІачучаздергда. Нагахьа санна каьхатиг чухьежача Іуога дІатІаьетташ цо чувзадеш ца хул. цхьаккха дича а мегаргьяц газо пишк хьаллотта.

4. Хьаллотаяле хьалхагІа пишка тунгнага чу фо кхетийта, кІаьта цу гІулакха шибер хьаелла. 10—15 минута гореланаш хьал ца лотте.

5. Счетчика юххерея пишкі юххерча газопровода тІарен кранаш хьаелла. Газови горелкий фо нийсдергаш дІакъайлаий хьажа.

6. Каьхата оасилг хьал а лотабийа, чухьежача Іуогах дІачу з баьккхе запальника дІатІахьо из. тІакхка электромагнитни клапан е клапан - отсекатель юххелца дІатІатоІше, цу хана запальника массе Іуога чура хьаллотаяла езаш я газ.

7. Цхьа минута ьаннача гІолла клапана кнопка дІаеца, запальника массе Іуога чу газ тешшаме йоагаш йий хьажа. Нагахьа санна кнопка дІахийшача запальник йоа, тІакхка 10—15 минута яьнача гІолла. вешта аьча тунгнага чу фо чуихетийтача тІехьагІа, дІаьха хьаллотаве запальника горелкаш.

8. Запальник йоагаш йолча хана хьаелла горелкана хьалдаьша йоалла газови кран. хьайоагІа газ запальнико горелка массе Іуога чура тешшаме лотаьвий хьажа.

9. Горелка тІа йоага газ нийсъе фо нийсдеш йола регулятор дІа а хьа а хьовзийа.

10. Лотаьвча тІехьагІа газ миштта йоаг хьажа чухьежа Іуог юкъ-юкъе хьа а деллаш. Лотаьалиех бІарг лакха саг воацаш ма лета.

11. Хьаллотеча хана:

— ала горелках хьалагІустаев хилаьо хьахьокх. тунгнаго фо сана чІоагІа хьалгувзаш хилав — шибер (вьюшка) кІеаиг-дукха дІатІакъовла.

— автоматически кхоаьзаваьло газ дІайовзаьяле. фо хьал ца оеш хилар да — дІакъайла латт шибер (вьюшка), тунгнага чу хІама чайийсай.

12. ХІара 1—3 сахьат массаза дола дІзйове еза пишк. цул совхьара ден 80 градусел дукхагІа бІоах ца балийтo духьа.

13. Пишк яьга яьннзачул тІехьагІа, дІакъовла горелкашта хьалхашара кранаш пишка юххерча газопровода тІара крана. дІакъовла шибери (вьюшка) поадтваяа яІарилга, бийсаш. Іоаувшача хІанех квартирера ара а даьна дІадолхача хана счетчика юххера кран дІакъовла.

«Грозгоргаз» трест.

ХАОТТАМ

Тахан республика гІолла Грозный хулалгуш морзаш а йолаш, йовчаш а йоацаш. ІуйрІна дохк доаллаш, гІайло мух а хьекхаш ха хила а бегара температура республика гІолла 10—15, Грозне 12—14 градус. йІовхал йолаш хила а тарлув. [illegible] доадйла йовчаш а йоацаш. ІуйрІна [illegible] дохк а доаллаш. малхбузехьара гІаьххьача боарзе мух а хьекхаш ха хилен бегара температура бийсанка 3—9, денонка 12—17 градус. ЙІовхал йолаш хилен.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина урам, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-60; редактора зам. — 3-30-11; белгалъяьла секретара — 3-34-38; партийни дахарах культурах отделий — 3-41-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-38; кехатий отдели бухгалтери — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/04.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-60; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры — 3-41-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-38; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/04.

Заказ № [illegible]